

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Titulus XIII. Conjecturæ novæ circa veram originem Canonum
Apostolorum, accuratâ eorundem cum Canonibus Quinque Priorum
Sæculorum Collatione confirmatæ, quibus antecedunt Observationes ea
quæ circa ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

TITULUS XIII.

Conjectura nova circa veram originem CANONUM APOSTOLORUM, accuratâ eorumdem cum CANONIBUS QUINQUE PRIORUM SÆCULORUM collatione, confirmata, quibus antecedunt OBSERVATIONES, ea quæ circa eosdem Canones certa sunt complectentes.

PRÆFATIO.

Solent, qui de *Canonibus Apostolorum* disserunt, eos duplici modo perpendere, generatim scilicet, ac figillatim. Generatim discutiunt, 1°. Originem eorum ac vetustatem. 2°. Numerum. 3°. Autoritatem. Dùm verò hæc inquiruntur, sæpe evenit, ut certa à dubiis, vix fecernantur; adeò ut, his illa obnubilantibus, post evolutas Dissertationes prolixas, non habeant quid sentiant Lectores. Hoc vitium fugientes, certis tantùm immorari satis habuimus; undè sequetur hoc commodum, fore, ut, licèt quædam circa hæc Capita ignorentur, teneantur tamen ea, quæ scitu sunt prorsus necessaria.

Ubi verò Autores illi *Canones Apostolorum* figillatim excutiunt, nihil aliud, ut plurimum, curant, quàm uniuscujusque Canonis difficultates enodare, omisâ horum Canonum collatione, cum *Canonibus Quinque Priorum Sæculorum*. Quod si hanc comparationem perstringant, eò usque præconceptâ, de illorum vetustate, opinione, abripiuntur, ut quæsitò, utrum *Canones Apostolorum* ex aliis, an alii ex ipsis desumpti sint, secundùm *Canones Apostolorum* semper sententiam ferant.

His vitiiis medebitur accurata collatio *Canonum Apostolorum*, cum *Canonibus Quinque priorum Sæculorum*, quorum cum Locus & Tempus certi sint, sicut Autores eorum ac Occasiones, generalisve saltem Causâ; *Canones autem Apostolorum* horum Capitum ratione sint incerti, ostendere conabimur, *Canones Apostolorum* ex illis fuisse desumptos; & proindè transferendo honorem à *Canonibus* incertæ autoritatis, in *Canones* autoritate indubitata præditos, his debitam existimationem restituemus. Hoc veritati nos debere putavimus officium. Valdè quidem optaremus, ut aliquis summi gradus eruditus id, quod molimur, præstare dignaretur; magnam quippè hoc opus desiderat notitiam Historiæ priorum Sæculorum, præcipuè verò Errorum, usumque perverforum, atque modorum quibus utriusque generis mala sublata sunt. Studium tamen recludemus peritioribus, qui labori nostro succedere volent. Solatium nobis interim afferet plurimas difficultates enodavisse, circa *Canones* à commemoratis Conciliis laudatos, specimenque dedisse rerum in Primæva Disciplina insigniorum: puta, circa Electionem, Consecrationem, Translationem, & Residentiam Episcoporum; Irregularitatem ex mutilatione, vel ex naturali Corporis vitio, vel ex Bigamia, vel ex peccato mortali publico &c. provenientem; Calibatam Clericorum; Collationem Baptismi, & Ordinum; Obser-

vationes Legales; Celebrationem Paschatis; Jejunium diebus Mercurii, Veneris, Sabbati, & Quadragesimæ frequentatum; Oblationes, Frequentem Communionem, Censuras, Divortium, Simoniam; Schisma; Celebrationem Synodorum; Jura Metropolitanorum, Administrationem Bonorum Ecclesiasticorum. Quod certo vigiliarum nostrarum pretio succedet, etsi præcipuum Conjecturarum nostrarum finem minùs feliciter attigerimus. Cæterùm, quantumlibet attendatur, hinc finis Prolegomenorum magnis Operibus præfixorum, hinc scopus Dissertationis, quam adjicimus *Prolegomenis CORPORIS JURIS CANONICI in Regulas distributi*, patebit, illam eorum esse Partem, non solum utilem, verum etiam necessariam. Norunt equidem Viri Litterarum periti ideò scribi *Prolegomena*, ut res generaliores per totum Opus vagantes exponantur, & sic vitentur crebræ repetitiones, quæ alias declinari nequeunt. Neminem latet præterea *Canones Apostolorum* locum obtinere inter *Canones Quinque Priorum Sæculorum*, ex quibus universa ferè coalescit Pars Prior Corporis Juris Canonici, nempe *Decretum GRATIANI*: Porro, Dissertatio nostra (quod satis indicat *Titulus & Præfatio*, maximeque collatio ipsa) nihil aliud continet quàm expositionem istorum Veterum Canonum, in qua accuratè perpenduntur res *Canonibus Conciliorum* ejus ævi, & *Canonibus Apostolorum* communes. Eadem Dissertatio nostris *Prolegomenis Juris Canonici in Regulas distributi* adjicienda etiam videtur, ratione ejus, quam in ea adhibuimus, methodi. Nam *Observationes*, quibus certa fecernimus ab incertis, *Regulæ* sunt, ferè similes iis, quibus alia expressimus argumenta ibi pertractata; & *Collatio* constat serie *Probationum* in *Observationibus* laudatarum, & juxtâ ordinem *Canonum Apostolorum* relatarum. Præterquam quod, ad inferendam *Prolegomenis* nostri in Corpus Universum operis, nostram, in *Canones Apostolorum*, Dissertationem, movemur exemplo eorum, qui propter certissimam connexionem *Canonum Apostolorum*, cum *Prima Parte Corporis Juris Canonici*, & adjicere hanc Collectionem æquum duxerint, atque, eadem de causâ, *Canones Penitentiales* etiam inseruere, sæpè in eadem Parte laudatos.

SECTIO PRIMA.

Ea quæ certa sunt circa CANONES APOSTOLORUM.

1. **C**ANONUM APOSTOLORUM Autor, sive Collector, illos APOSTOLIS supponere voluit, quod apparet ex his verbis, *Can. 28. Quemadmodum Simon Magus à me Petro. Can. 81. qualis noster Onesimus. Can. 85. Et actiones nostras Apostolorum*; tum ex illorum Inscriptione, apud DIONYSIUM EXIGUUM. *Incipiunt Regule Sanctorum Apostolorum prolatae per Clementem Romanae Ecclesie Episcopum*: & ex Titulo, quem præ se ferunt, in fine *Decreti GRATIANI. Canones Sanctorum Apostolorum, per Clementem, à Petro Apostolo Romæ ordinatum Episcopum, in unum congesti.*

2. Collectio hæc CLEMENTI fuit attributa: quod sequitur

quitur non solum ex laudatis locis; sed etiam ex *Joanne Antiocheno*, qui, in Præfatione suæ Collectionis, ait, *Apostolos Clementis operâ hos Canones emisisse*; & ex Præfatione *Photii* in suum *Nomocanonem*, in qua disertè affirmat Canones Apostolorum, *Clementis opera* collectos fuisse.

3. *Clemens*, cui Collectio Canonum Apostolorum tribuitur, ille ipse est, cui Constitutionum Apostolicarum collectio pariter adscribitur: argumento est *Can. 85.*

4. Inter eos, qui Canones Apostolorum in suas Collectiones retulere, quidam existimaverunt, eos ab *Apostolis* fuisse confectos, vel dignos esse, qui tribuerentur Apostolis. Hoc innuit *Joannes Antiochenus*, initio Collectionis sic loquens: *Discipuli & Apostoli Domini 85. Canones nobis transmissere.* Idem patet ex loco, quem in fronte, ut plurimum, obtinent, apud eos, qui Canones Ecclesiasticos, ex ordine temporis collegerunt. Falsum ergo Canones illos corrupto tantum vocabulo *Canones Apostolorum* nuncupatos fuisse, pro Canonibus Virorum Apostolicorum.

Falsum est, præterea, à Viro pio existisse hanc Collectionem; nisi mendacium gravissimum pietatis argumentum videatur. Hinc sequitur illos Canones à parente suo nullam auctoritatem mutuari; imò propter fraudem, quâ Opus Apostolis indignum ipsis affingitur, penitus esse rejiciendos, sicut à perpicacioribus diutissime reprobati sunt.

5. Multa sunt momenta quæ inclinent ad credendum, hos Canones ab *Apostolis* factos non fuisse. Iº. Quatuor Prioribus Sæculis sub hoc titulo, ut mox patebit, incogniti fuere, quod scripto Apostolico repugnat. IIº. Errori obnoxii sunt circa Hæreticorum Baptismum & Ordinationes. Præterea, difficultates dirimunt, aut Errores damnant, Tertio tantum, aut Quarto Sæculo ortos: quod patet ex *Canone 51.* Novatianorum, Donatistarum, Luciferianorum errorem damnante, qui docebant Lapsorum post Baptisma neminem, vel eorum qui in crimina quædam inciderant, admittendum: patet etiam ex *Canone 65.* Sabbatho jejunantes Clericos deponente, Laicosque excommunicante. IIIº. Sancitis gravibus pœnis, interdicitur illi Canones id, quod ab *Apostolis* concessum videtur, per Decretum Act. C. XV. §. 29. relatum, quod statuens circa Legis Mosaicæ capita, donec plenius innovasset Evangelium, à Gentibus observanda, solam à sanguine & suffocato abstinentiam imponit: Sed *Canon 62.* deponit Clericos aliquid à bestiis abreptum comedentes. IVº. Inducunt in errorem *Tertulliano* similem; etenim *Canon 46.* significat, Baptismum per veros tantum Sacerdotes conferri posse. Vº. Usus præcipiunt Tribus prioribus Sæculis impossibilem; scilicet, duplicis Concilii celebrationem in uno quoque anno. C. 38. VIº. Si Canones Apostolorum antè Sæculum V. cogniti fuere, certum est eos pro Apostolicis non fuisse reputatos, *Nicænum* enim Concilium *tres saltem Episcopos*, ad Ordinationem Episcopi, requirit; ast in Iº. *Apostolorum Canone*, Duo sufficiunt. *Canon 5.* ejusdem Concilii, duorum Conciliorum celebrationem quotannis præcipit, sicut 37. *Apostolorum*; tempus tamen diversum assignat. *Canon 32.* S. *Basilii*, ejusdem Sæculi, & *Canones Nicæni*, jubet Clericos pro peccatis ad mortem deponi tantum: plures autem è Canonibus *Apostolorum* ejusmodi reos deponunt, & excommunicant. Tales sunt *Can. 28. 29. & 51. 64.* VIIº. *S. Augustinus* & *Innocentius I.* Pontifex, putaverunt, eum, qui, uxore antè Baptismum ducta, aliam baptizatus habuerit, esse Bigamum, & promoveri non posse ad Ordines; *Canon 16.* insinuat illud non accidere, nisi ambas post Baptismum acceperit. VIIIº. Controversiæ circa Baptismum ab Hæreticis collatum, & Diem celebrandi Paschatis, minus diuturna fuissent, siquidem *Canon 7.* vetat Pascha cum Judæis comedere, & *Canones 46., 47.*

Tom. I.

ptimum Hæreticorum disertè reprobant. Denique Concilium *Calcedonense* deponit tantum Clericos, qui pecuniâ datâ Ordines, aut aliquod Officium Ecclesiasticum, adepti sunt: at *Canon 29. Apost.* eos præterea excommunicat.

6. Antè Sæculum Quintum nullum extrâ controversiam testimonium Canonum *Apostolorum* Collectionem commemorat. Primum ejusmodi subministrat *Dionysius Exiguus*, in sua Præfatione, exeunte V. Sæculo scripta. Nec juvat objicere *Gelasium* Pontificem, *Dionysio* vetustiore *Cap. Sancta Romana*, de Canonibus *Apostolorum* loqui. Illud enim *Capitulum* supposititium videtur esse editis, eoque magis, quòd incredibile est *Dionysium*, Romæ degentem, Opus ab Apostolica Sede damnatum, in Concilio 70. Episcoporum, & inter Hæretica aut Schismatica numeratum, vertere voluisse, nullâ Canonum Erroneorum factâ secretionem; quales sunt 46. 47. Imò satis probabile est, mediante Sæculo V. Canones *Apostolorum* nondum innotuisse: Primus enim *Canon Concilii Calcedonensis*, anno 451. habiti, omnes confirmans Canones, de Canonibus in Concilio factis solum loquitur. Verba sunt: *Qui à suis Patribus in unaquaque Synodo expositi sunt, observari Canones æquum censuimus.* Observandum est Sextum Concilium Generale Anni 692. *Can. 2.* in Confirmatione Canonum, qui à Superioribus Conciliis facti, recepti, aut confirmati fuerant, inseruisse Canones *Apostolorum* dictos; tunc enim noti erant, & adprobati. Undè colligi potest, Concilium *Calcedonense* simili modo locutum fuisse, si eos cognovisset.

7. Circa tempus quo *Dionysius* vulgavit 50. *Canones Apostolorum*, *Joannes Antiochenus 85.* commemorat, quorum plerisque in sua Collectione refert. Undè, ex eò quod plures à *Dionysio* non sunt editi, non sequitur ceteros nondum fuisse collectos; sed cum ab interpretatione eorum abstinuisse, vel eos omnino ignorasse. Porro, inter 50. *Dionysii*, quidam sunt Erronei. Tales proculdubio sunt *Canones 46. 47.* qui Baptismum ab Hæreticis collatum, sine ullo discrimine reprobant, & falsi Sacerdotis Baptismum invalidum esse significant.

Quidam sibi mutuo adversari videntur. Tales sunt *Canon 24. & Canon 28. 29.* Duplici pœna delictum unicum puniendum non esse asserit, *vigessimus-quartus*; & ideò Clericum in fornicatione, perjurio, furto &c. deprehensum, deponi simul & excommunicari non debere, ne duplicem pœnam idem peccatum luat: At 28. & 29. deponunt, & excommunicant Episcopum, Sacerdotem, Diaconum, qui pecuniâ datâ suam dignitatem adepti sunt. Idem *Can. 24.* non magis cum 51. & 63. quàm cum 28. & 29. concordat.

Occidentalis Ecclesiæ Disciplinæ quidam sunt oppositi. Tales sunt *Can. 16.* qui Bigamiam, Baptismo anteriorem, pro nihilo ducit, & *Can. 20.* qui Eunuchos sive ab ortu, sive alienâ sectos malitiâ, admittit ad Ordines.

Verosimile est igitur, *Dionysium* reliquos non omisisse, quia erronei aut discordantes, vel ab Ecclesiæ Romanæ Disciplina discrepantes sunt; sed quia eos non cognovit.

8. Cum transferebantur à *Dionysio*, à pluribus rejiciebantur, ut ipse testatur, in suæ Collectionis Præfatione; *quibus quia plurimi consensum non præbuere facilem, hoc ipsum &c.* At rejici non poterant, nisi ab *Apostolis*, quorum nomen gerebant, abjudicandi, & factus alicujus factarii visus fuissent. Neque enim Opus majore sui parte bonum, generaliter reprobandum est, vel saltem propter inperitos errores; satis enim fuisset monere, illud cautè legendum esse, sicut observatum fuit erga quædam scripta, quibus accommodatur illud *Apostoli. Omnia probate, quod bonum est tenere.*

9. Pessima foret ratiocinatio: Disciplina, quam Canones illi exhibent, vetus est, & priora Sæcula sapit,

D 2

sapit,

sapit, ergo sunt antiqui, & primorum Sæculorum. Veteres enim pariter forent Libri spurii *Dionysii Areopagita*, & *Constitutiones Apostolicæ* IV. Sæculo juniores.

10. Quod attinet ad Canones, qui à Nicænis, Ancyranis, Neocæsariensibus, Gangrensis, Antiochenis, non nisi in verbis differunt, credibilis est Collectorem Canonum Apostolorum, ex illis Conciliis illos decerpisse, quàm Concilia ex illis Canonibus suos sumpisse. Nam Canones Conciliorum extrâ omnem controversiam sunt; Canones *Apostolorum* in dubium vocantur, illique antè hos sunt editi. Nec aliis prorsus de causis falsarum *Decretalium* suppositio colligitur. Qui feret, inquit, ut Canones, Epistolæ, Leges, notitiæ multò antiquioris quàm *Decretales*, & certissimæ veritatis, ex novitiis & suspectis Instrumentis Loca utriusque Communia mutuati essent: nunquam certum ex incerto, sed hoc ex illo eruitur.

11. Licet Concilia Ancyranum, Nycænum, & Antiochenum, Canones antiquiores laudant, aut commemorant; indè verò inter Canones *Apostolorum*, quidam similia præcipiant, ac illi Canones, non licet inferre, Canones à Nycænis, Ancyranis, Antiochenis Patribus laudatos, aut commemoratos, eosdem esse, ac sibi similes Canones *Apostolorum*. Longè minus, scriptos fuisse, tum cum laudarentur, aut commemorarentur. Regulæ enim non scriptæ pariter cum scriptis appellantur, consuetudine vim Legis, uti scripta Lex, obtinente: præterquam quod hæc commemorationes faciem illorum Canonum fabricationi occasionem aperuerunt, ut observant Critici, circa plura Opera, quæ ex similibus laudationibus suam originem ducunt.

12. Quidam è Canonibus ab Ancyrano laudatis, inter Canones *Apostolorum* non leguntur. Exemplo sunt *Can. 21. & 22.* In primo dicitur, *priorem* definitionem mulieribus abortum sibi per medicamenta procurantibus Communionem in morte tantum concedere; posteriorem verò post decennem pœnitentiam. Alter docet *priorem* definitionem ab homicidis non voluntariis Luctum septennem desiderare; posteriorem verò, quinquennem tantum. At nihil simile occurrit in Canonibus *Apostolorum*. Eiusdem Concilii *Canones 19. & 24.* addimus, ex quibus eruitur: 1. Bigamis pœnitentiam imponi, cujus tempus Canonibus erat definitum, ut significant hæc verba, *Bigamorum definitionem implent*: hanc sententiam amplexus est ZONARAS, in suo in hunc Canonem *Commentario*. 2. Alium Canonem quinquenni pœnitentia Ariolos subjicere, eosque à quibus confulebantur, vel ad agrorum curationem vocabantur. Nusquam autem in Canonibus *Apostolorum*, Ancyranorum Canonum hæc præcepta continentur. Undè sequitur alias fuisse regulas veteres, à Canonibus *Apostolorum* diversas, quæ ab antiquis Conciliis tam potuere laudari, quàm Canones *Apostolorum*.

13. Inter commemoratos, aut laudatos à veteribus Conciliis Canones, quidam *Scriptorum Canonum* more referuntur: tales sunt *Cap. 5. Nicæni*, & 23. *Antiocheni*; Prioris verba sunt, *de iis qui à Communione segregati sunt, sive Clericorum, sive Laicorum sint ordinis, ab Episcopis, qui sunt in unaquaque Provincia, valeat sententia secundum Canonem, qui pronuntiat eos, qui ab aliis ejecti sunt, non ab aliis admittendos*. Ipsi enim Canonis verba referri videntur. In posteriore sic loquitur Antiochenum; *Servetur ritus qui dicit, non aliter debere fieri Episcopum, quàm cum Synodo & Judicio Episcoporum, qui, post dormitionem defuncti, potestatem habent dignum provehendi*.

Canones à Nicæna & Antiochena Synodo laudati velut *Scripti*, non reperiuntur, quoad terminos, in Collectione Canonum *Apostolorum*. Soli 16. & 32. hujus Collectionis ad *Nicænum* possunt referri; at in illis cernitur tantum accomodatò imperfecta regulæ generalis à *Nicæno* laudatæ, Vetant enim dumtaxat sus-

spensos à suis Episcopis Clericos, ad Ecclesiastica munia admitti, & absolvi Sacerdotes & Diaconos Communionem per suum Episcopum segregatos. Unus est in hac Collectione Canon *Antiocheno* consentiens, 76. scilicet. Sed in prima sui parte tantum, quæ declarat, *quod non oportet Episcopum fratri, filio, cognato gratificantem, ad Episcopatus dignitatem, quem vult eligere*.

Porrò, hæc Definitio est tantum unum è Confectariis Canonis ab *Antiochena* Synodo laudati: nam ideo Episcopus suum Successorem eligere non potest, quia Electio Episcopi ad Comprovinciales Episcopos pertinet, idque post dormitionem ejus, qui Episcopatum obtinebat.

14. Cum Definitiones in Canonibus *Apostolorum* contentæ Scriptura Sacra nituntur, minimè dicendum est, Concilia eadem Definitiones ex illis Canonibus hausisse, licet illos antiquiores esse constaret. Sic colligi non potest Concilium *Calcedonense*, dum Clericos & Monachos sollicitudinem temporalem, exceptâ miserorum causâ, pœnis Canonicis propositis, suscipere vetat, hanc prohibitionem ex Canonibus *Apostolorum* decerpisse, qui *Can. 6.* deponunt Clericos negotiis Sæcularibus immixtos, *C. 81.* eadem pœnâ feriunt Clericos Rempublicam administrantes, & *C. 83.* eos qui Sacerdotio, Romanos honores, aut Exercituum Regimen copulare præsumunt. Ratio est, quod hæc definitio Scripturâ nititur. Non solum quippe, ait PAULUS, *militans Deo non implicat se negotiis Sæcularibus, verum CHRISTUS ipse monet, neminem posse duobus Dominis servire; reddendum Cæsari quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei Deo*. His etiam CHRISTI verbis, quæ in probationem adducuntur, stabiliuntur *Canones 81. & 83.* Idem dicendum est de *C. 2. Nicæno*, & *10. Sardicensi*; scilicet, etiam si Canon *Apostolorum* Neophitorum Ordinationem, ac maximè ad Episcopatum promotionem vetans, duobus mox laudatis antiquior foret, hoc non probare, ex hoc illos fuisse desumptos.

15. Inter Canones Conciliorum Sæculo VI. anteriorum, qui alios Canones laudant, quidam dubio procul Conciliorum præcedentium Canones laudant. Exemplo erit *C. 23. Antiochenus*, qui alium appellare non potest, quam *IV. Nicænum*, qui solus tunc temporis Electionem Episcopi à Concilio Provinciali faciendam esse declarabat. Item *C. 1. Laodicenus*, qui alium laudare nequit, quàm *3. Neocæsariensem*, quo vetustior Canon non extat, qui Bigamos pœnitentiæ subjiciat. Item *C. 2. primi Constantinopolitani*, qui *6. & 7. Nicænos* expressè commemorat. Item *C. 6. Constantinop. ejusdem*, qui alterius Concilii *Constantin.* Decretum refert. Item *C. 28. Concilii Calcedonensis*, qui *C. 3. Constantinop. I.* laudat. Item *C. 12. Codicis Ecclesiæ Africane*, qui Canones à se laudatos, *Statuta veterum Conciliorum* nuncupat. Eiusdem sunt conditionis Canones illius *Codicis*, qui alios Canones laudant. Quo enim tempore confecti fuere illi Canones, alii non cognoscebantur in Africâ, quàm *Nicæni & Africani*.

16. In iisdem Conciliis V. priorum Sæculorum, nulli, præter eos quos commemorabimus, & qui modò relati sunt, alios Canones laudant. Ii sunt *Can. 1. 2. 6. 9. 10. 13. 15. 16. 18.*, *Nicæni*; *C. 8. Ephesinus*, *Can. 5. 8. 9. 14. 19. 24. 26. Calcedonensis*. *C. 14. Ancyranus*, *Can. 2. 3. 9. 21. Antiocheni*, *Can. 1. Laodicenus*, *C. 11. Sardicensis*. *1. Epist. Canonica S. BASILII* *Can. 3. 12. 81.*

Canones autem ab annotatis Canonibus laudati, alii sunt, quàm *Can. Apostolorum*, quod de singulis ex ordine probandum, prout illos retulimus, & eos in suo Codice composuit *Dionysius*.

Canon *1. Nicæni Conc.* *Canones 21. 22. 23. Apostolorum* laudare videtur; cum idem statuat, ac illi Canones. Scilicet, ut Eunuchi, quos hominum malitia aut medicorum præscriptio exsecuit, non obstante hoc vitio, in suis Ordinibus maneat, vel ad

eos promoveantur; quod si semetipsos secuerint, neque accipiant, vel acceptos retineant. Præterea, de primis ait, illos à Canone admitti, modò virtutibus requisitis non careant. Sed probabile est, per *Canonem*, Regulam *non scriptam* intelligi à Concilio. Nam, præterquam quòd Concilio mos est Canonum scriptorum ipsos terminos referre, *Can. 5*, si Concilium Canones *Apostolorum* laudare voluisset, non solum dimidiam Canonis partem, sed etiam alteram, quæ majoris videtur momenti, Canone confirmasset: At non appellat Canonem, nisi pro Eunuchis, per alienam malitiam factis; Canones verò *Apostolorum* statuunt etiam de iis, qui se ipsos secuere. Adjici potest, hos Canones perfectè sibi non congruere: nam *Canon Nicænus* de spadonibus tacet, *Canon 21. Apostolorum* eos complectitur, iisque annumerat eos, qui alienam malitiam tales sunt. Aliud Concilium statuit contra eos, quos exsecuit medicorum præscriptio, qui omittuntur à *Canon. Apostolorum*. Concilium barbaris adjicit dominos, qui servos suos secant: de ejusmodi Eunuchis tacent Canones *Apostolorum*. Concilium non docet cur ille, qui se ipsum secuit, ab Ordinibus excluditur, eorumve exercitio: rationem affert *22. Apostolorum Canon*, eum sui ipsius homicidam, divinique operis eversores esse.

Tantum est inter *Can. 2. Nicænum*, & *80. Apostolorum* discrimen, ut verosimile sit hunc ab illo non laudari; licet circa eandem rem statuatur, his verbis, præter *Ecclesiasticum* Canonem, aliquis à Concilio Nicæno Canon laudari videatur, nobisque nullus alius superfit qui potuerit afferri.

Equidem, in utroque, de arcendis ab Ordinibus Neophitis agitur, hujusque exclusionis afferuntur rationes. Sed *Canon Apostolorum* recens absolutos pœnitentes Neophitis adjicit, utrosque ab Episcopatu tantum excludit; rationem affert, non decere eum, qui nondum constantis fidei, pietatisque specimen dedit, aliis præfici; denique excipit casum, quò Deus ipse evidenter eos ad hanc dignitatem vocat, quando nimirum voluntatem suam de hujusmodi viris aperit.

Concilium *Nicænum* de Neophitis recens fidei mancipatis dumtaxat, & iis, qui, breviori in Catechumenatu tempore transacto, satis post Baptisma probati non fuere, loquitur. Eos ab Episcopatu non solum, verum etiam à Sacerdotio excludit, duplici de causa. *Prima* est, ejusmodi homines longà probatione indigere, quâ se infirmos, & muneri robur eximium desideranti impares esse, discant. *Alterâ* indè fluens à *PAULO* sumpta est ad verbum, *ne inflatus incidat in judicium, & in laqueum diaboli*. Difficillimè quippè infirmi resistunt tentationibus in hoc fastigio frequentibus. Tres hujus Canonis interpretationes, *Gentiani Herveti*, *Dyonisii Exigui*, & *Isidori Mercatoris*, licet verbis discrepantibus, expositioni nostræ planè congruunt. Vid. *TOM. II. CONCIL. pag. 27. 39. 45*. Denique jubet Neophitos neglectâ sanctione hac ordinatos, deponi; quæ cautio abest à Canonibus *Apostolorum*.

Addere juvat, hæc verba, præter *Ecclesiasticum Canonem*, legi tantum in præfatione Canonis hoc modo; *quoniam multa, vel necessitate, vel urgentibus alioqui hominibus, præter Ecclesiasticum Canonem facta sunt*, (*GENT. HERVET.*) Huic præfationi Concilium duas subnectit definitiones. Priorem retulimus circa Neophitos; posterior deponit eum, qui duorum, triumve testimonio, animalis peccati, post baptismum perpetrati convictus est. Si de significatione horum verborum, *animalis peccati*, concordarent eruditi, facile detegeretur, utrum secunda præfationis commemorata Pars, in aliquo *Apostolorum Canone* reperiat, an inter Canones Concilii *Nicæno* anterioris? Nam, si per hæc verba, *animale peccatum*, fornicationem intelligamus, manifestum est *Can. 17. Apostolorum*, & *Cap. 9. Neocæsar.* idem statuere quod *Nicænus*: Cum hoc tamen discrimine, quòd *Con-*
Tom. I.

cilium Neocæsariens. disertè agat de Clerico, se, antè ordinationem, peccatum carnale admisisse, confitente, eumque à celebratione Mysteriorum arceat in perpetuum, vel, deficiente probatione, conscientia dimittat; *Canon Apostolorum*, agat de Laico, qui Concubinam post Baptismum habuerit, eumque ab Ordinibus excludat; *Canon autem Nicænus*, prout apud *Beveregium* legitur, loquitur disertè de Clerico criminis hujus post Baptismum convicto. Prout in *Codice Ecclesie Universalis*, & à *Dyonisio Exiguo* refertur, ambiguus est; & de Laico, ejusque promotione, vel de Clerico, ejusque depositione, potest intelligi. Hæc enim verba, *abstineat à Clero*, tam significant ab accipiendis, quàm ab exercendis abstineat Ordinibus; & pœna in violatores hujus Canonis proposita utrique sententia congruit: ille enim, qui, invitis Canonibus, promovetur ad Ordinem, & is, qui, contempta Juris suspensione, sui ordinis munia obit, depositionem pariter merentur. Aliud etiam discrimen observari potest. *Canon Apostolorum* de iterato delicto statuit, *Concubinam habuerit*: Cæteri, de unico peccato loquuntur. Jamverò, si *peccatum animale*, flagitium atrocius significet, ex eorum numero quæ vocantur à *Joanne* peccata ad mortem, *Canon Nicænus* intelligit alium Canonem, sive scriptum & amissum, sive non scriptum: solus enim è superstitionibus *32. Basilianus* huic argumento congruit, sed *Nicæno* junior est.

61. Nicæni tres sunt Partes, numeris peculiaribus in *Codice Ecclesie Romane*, à *Queshello* edito, distincta; scilicet, sub signis 10. 11. 12.

Ex his sola ultima ad institutum nostrum pertinet, cujus tot sunt interpretationes, quot Canonum Codices: sed eadem est omnium sententia, licet verba discrepent: Scilicet, quando occurrit, ut duo, vel tres, studio acriori intercedant Electioni communi, Provincialium Episcoporum consensu facta, nec non rationi à Canonibus Ecclesiasticis consentanea, pluralitatem suffragiorum vincere debere. Porro, hanc esse mentem hujus Canonis patebit legenti eum, prout est in *Codice Universalis Ecclesie*, in veteri hujus Codicis Versione, in *Codice Dyonisiano*, in *Beveregianis Pandectis*, in *Codice Ecclesie Romane*. Idem Canon eundem habet intellectum, quoad hanc causam, apud *Martinum Braccarensem. Part. I. Cap. 3.* ait enim, *Si quis Electionem secundum Canones factam contradicat &c.* Undè sequitur, Concilium *Nicænum* nullum Canonem peculiarem laudare, sed Ecclesiasticas regulas intelligere, sive scriptas, sive non scriptas; ac proindè, Canonum *Apostolorum* vetustatem hoc testimonio nullatenus adjuvari. Aliudè constare debet Concilium *Nicænum*, etsi peculiarem aliquem Canonem proferret, nullum laudare ex *Canonibus Apostolorum*, quia nullus est, qui præcipiat rem tantisper ad *Nicæni Canonis* statutum accedentem; undè aliud colligitur, scilicet, ex hac locutione, *secundum vel adversus Canonem Ecclesiasticum*, non posse deduci, Concilium *Nicænum* Canones *Apostolorum* laudare, quamvis illud, quod Canone Ecclesiastico juberi, vel Canonis adversari, adfirmat, præceptum foret, aut vetitum in Canonibus *Apostolorum*; & nihil tale in vetustioribus *Nicæno* Conciliis occurreret; cur enim ibi, sicut hic, Regulas Ecclesie, sive scriptas, sive non scriptas, generatim non appellaret.

Can. 9. Nicænus aliter intelligi nequit quàm *6.* ejusdem Concilii. Quod ut pateat, ejus sententiam & verba nos attinentia subjiciam: *Si quis omiſſa inquisitione promotus ad ordines, post ordinationem crimina ab ordinibus excludentia confiteatur, vel si ante ordinationem eadem confesso, adversus Canonem, manus impositæ sunt, tales Canon non admittit.*

Circa hunc Canonem duo sunt discutienda, 1º. Utrum aliquem singularem Canonem laudet? 2º. Utrum ille sit inter Canones *Apostolorum*?

Primò quidem notandum est, verbum *Canon*, bis in hoc Canone adhibitum, eandem habere significationem; & Canonem, quo adversante conferuntur ordi-

ordines viro, propter peccatum ab iis excludendo, eundem esse ac qui non admittit ejusmodi hominis ordinationem. Quibus positis, videtur, Concilium singularem Canonem non laudare; sed verbum *Canonis* usurpare, pro recto ordine, & recta disciplina, seu rectam rationem intelligere, quæ jubet, ut eo tempore, quo plerorumque Christianorum castissimi mores erant, eorum Præpositi baptismali innocentia præditi essent. Sic saltem eum interpretata est Versio antiqua *Codiciſ Ecclesiæ Universalis*, per *Justellum* relata *Tom. I. Biblioth. Juris Canonici*, ut significant hæc verba, *ordinem & disciplinam*, quibus usa est, cæteris *Canonem* scribentibus; hoc verbum eundem habet intellectum in *Codice Romanæ Ecclesiæ*.

Si Concilium *Nicænum* hunc sensum verbi *Canon* habuisset, nulla superesset difficultas circa posterius caput nobis excutiendum. Sed, si Concilium illud vulgariter intelligat, & aliquem *Canonem* singularem appellet, dicendum est Concilium non laudare *Canones Apostolorum*, quia definitio *Canonis Apostolorum* est tantum consecutio & exemplum regulæ à *Nicæno* allatæ. Nam, ex eò quòd ab Ordinibus arcendi sunt, qui peccata lethalia, post Baptismum admisere, sequitur eum, qui Concubinam habuerit, non esse admittendum.

Canon laudatus à *Canone 10. Nicæno*, unus ex *Ancyranis* potius, quàm ex *Canon. Apostolorum* videtur, ut probat eorum collatio, quæ sequitur. *Quicumque ex iis qui lapsi sunt, vel per ignorantiam, vel scientibus iis qui promoverunt, ordinati sunt, hoc Ecclesiastico Canonis non præjudicat. Ei enim cogniti deponantur.* Hæc sunt verba *Canonis 10. Nicæni*, prout refertur apud *Beveregium*. Cæterorum Interpretum eadem ferè sunt verba. In eodem *Beveregio*, sic legitur 12. *Ancyranus. Eos qui ante Baptismum sacrificarunt & postea baptizati sunt, visum est ad ordinem promoveri, ut qui abluti sunt.* Iisdem ferè vocibus redditur à cæteris Interpretibus.

Canon Apostolorum, causæ adfinis, est 62. & sic statuit: *Si quis Clericus propter metum humanum Judæi, vel Græci, vel Hæretici negaverit, siquidem nomen CHRISTI, ejiciatur; sin autem nomen Clerici, deponatur.*

Ex Collatione horum Canonum, patet: 1º. Eos in hoc convenire, scilicet, violatæ fidei crimen, sive ab Idolis sacrificantibus, sive CHRISTUM negantibus, admittum, à promotione ad Ordines eorumque exercitio excludere. Constat 2º. in eo discrepasse, quòd *Nicænus Canon* nominatim declarat, etsi promoti peccatum sciverit Episcopus, qui eum promovit, tam deponi eum debere, quàm cum illud ignoravit Episcopus. Nihil simile in duobus aliis occurrat. Præterea, disertè statuit violatæ, post Baptismum, fidei reos, à subsequentibus Ordinibus deponendos; per lapsos enim designantur ei, qui fidei renuntiaverunt.

Hoc tantum insinuat *Canon Ancyranus*, declarando propter abjectam in Catechumenatu fidem, baptismatum ab Ordine non excludi, apertèque idololatriam intelligit. *Canon Apostolorum* de idololatria non loquitur; verum de CHRISTO, aut de Clericatu negato; CHRISTI negationem, non solum depositionem, sed etiam excommunicationem puniunt. Excommunicatio enim Clericorum, si major sit, quæ designatur per verbum *ejiciatur*, id est, extrà communionem collocetur, depositionem continet. Sed hoc amplius est, ille *Canon*, De Clerico, qui fidem violavit, loquitur; quæ circumstantia crimèn auget: cæteri de Laico loquuntur.

Igitur, ex hac Collatione sequitur *Nicænum*, *Ancyranum* magis quàm *Apostolorum Canonem* accedere, ambo enim priores de crimine Laici, posterior de crimine Clerici, agunt. Ergò, si *Nicænus* aliquem *Canonem* laudat, *Ancyranum* potius laudat. Satis autem *Canones Nicænus & Ancyranus* discrepant, ut hunc ab illo non laudari credibile sit: Undè, cum

nullus superfit antiquus *Canon*, idem quod *Nicænus* præcipiens, hæc verba, *hoc non præjudicat Canonis*, satis aptè intelliguntur de *Regula non scripta*, sive Episcopus promovendi vitium scivisset, sive ignoravisset, ex æquo servanda.

Fortè quis mirabitur, notitia defectus promoti, quam habet Episcopus, non obstante, promotum deponi, tum cum dispensandi facultatem quàm maximam haberent Episcopi, eoque magis, quòd hodiè, cum is, qui de impedimentis Ordinum dispensare potest, si promovendi vitium cognoscit, eumque nihilominus promovet, cum eo dispensavisse præsumitur. Sed cadit admiratio, si verum *Canonis* sensum exhibet *Ecclesiæ Romanæ Codex*: apparet enim ex illa Versione, *Canonem* de Episcopo loqui, qui justà dispensationem non exigente causâ & contemptu, ordinem confert ei, quem fidem violavisse noverat. Ipsa Versionis verba subjicio, *quicumque . . . ignorantia vel contemptu eorum qui ordinaverunt, ordinati sunt &c.*

Lex Ecclesiastica à 13. *Canone Nicæno* laudata, in nullo veteri Concilio, neque inter *Canones Apostolorum* legitur. Fert ea Lex, penitentium neminem morti proximum ultimo, & maximè necessario viatico id est, reconciliatione, privandum esse, quæ sola est auxilium magis in hoc transitu necessarium, quod impertiri homines possint. Hanc interpretationem confirmat titulus *Canonis* præfixus in Versione veteri, & in *Codice Ecclesiæ Romanæ*, sic enim concipitur, *de reconciliatione danda morientibus* (in Veteri Versione): *penitentibus* (in *Codice Ecclesiæ Romanæ*.)

Si quis autem contendat *Sextum Ancyranum* eum ipsum esse qui laudatur à 13. *Nicæno*, fatebimur quidem in fine hujus 61. *Canonis*, juberi, ut detur communicatio penitentibus in morte: quin etiam in Versione *Codiciſ Ecclesiæ Universalis*, pro his verbis, *in morte*, scribi, *secundum Canonem*; sed apud *Dyonisium Exiguum & Beveregium*, in loco verborum, *secundum Canonem*, legi, *sub definitione*; in veteri autem Versione, sapius à nobis commemorata, his verbis *sub definitione*, substitui hæc, *sub hora*, quæ tempus mortis indicant. Præterquam quòd etiam, si in *Canone Ancyrano* laudaretur *Canon*, urgente morte dandum semper communionem statuens, non *Canonem Ancyranum* laudaret *Nicænus*, sed eum potius, qui ab *Ancyrano* profertur. Denique, *Canon Ancyranus*, respectu Concilii *Nicæni*, recentior est; ut, quasi Lex Antiqua potuerit à Concilio laudari.

Porro: hic *Canon* aliqua suspicione Concilium *Eliberitanum* aspergere videtur: hujus enim Concilii plures *Canones* communionem morientibus negant, & de reconciliatione intelliguntur: ille tamen *Osius*, maximè inter *Nicænos Patres* autoritatis, huic præfederat. Qui fit igitur, ut, quæ non semel in *Eliberitano* probaverat, dilucidissimè damnaverit in *Nicæno*? Quæ ratione fivit ille, *Patres Nicænos* testari, lege antiquâ & canonicâ cautum esse, ut reconciliationis nemini penitenti, instante morte, negaretur? Ille, inquam, qui eam in pluribus casibus recusandam præcepit, in *Eliberitano*, numquid sententiam recantare solemniter voluisset?

Huic objectioni occurritur, ex eo, quòd illa graviore mole *Sardicenses* Concilium premeret; in eo quippè, quibusdam in casibus recusandam morientibus reconciliationem, censet *Osius*. Itaque, si ad purgandam *Osii* sententiam, in *Canonibus Eliberitani Concilii*, reconciliationem morienti negantibus contentam, suspicemur eum ignoravisse legem in *Nicæno* commemoratam: hoc *Sardicenses* *Canones* non dilueret, qui, certis in casibus, reconciliationem morituro pariter negant. Illa enim Lex Concilium *Sardicense* non potuit latere.

Idcirco, ne diutius immoremur huic Objectioni nimis, & propterea, nihil probanti, breviter dicendum est, Concilium *Nicænum* de iis agere, qui in-

ter pœnitentes publicos adscripti fuerant, Eliberitanam verò, nec non Sardicensem Synodum, de iis intelligi debere, qui non fuerant admitti.

Sed, ut redeamus ad Institutum, à quo tantisper superioris difficultatis enotatio nos avocavit, Lex à Concilio Nicæno laudata in nullo Canone anteriore existens, novum nobis exemplum suppeditat, id, quod sapius jam asseruimus, confirmans, scilicet, Regulas non scriptas à Concilio laudari, ac proinde malè concludi: Concilium Nicænum aliquam commemorat regulam, quæ, inter Canones *Apostolorum* versatur; ergo lex antè Concilium scripta erat; ergo Canones *Apostolorum* Concilio sunt vetustiores. Regula enim à Concilio laudata fortè scripta non fuit, tum etiam cum à Concilio adduceretur, & postea inter Canones *Apostolorum* fuit collocata.

Quamvis *Canones Apostolorum* 14. & 15. perinde ac *Nicænus* 15. translationes prohibeant, suamque prohibitionem hic idèd proferat, quòd Canon ad-versantur, vero tamen simile non est, Nicænam Synodum eò loci Canones *Apostolorum* intelligere.

Ratio enim, propter quam Concilium Nicænum Episcopum transferri vetat, translationibus justis, id est, autoritate legitima, cum iusta causa concurrente, factis, communis est & injustis, id est, quibus alterutra harum conditionum deest. Possunt quippè translationes iustæ tumultus & seditiones parere. Quæ causâ à translationibus extranea Concilium impulit, ut utrumque translationum genus prohiberet; Canones *Apostolorum* translationes injustas tantùm prohibent, nihilque in iis præter earum iniquitatem attendunt.

Concilium Nicænum nullam excipit circumstantiam: *Canon* 14. *Apostolorum* casum excipit, quò Episcopus Ecclesiæ, ad quam transfire meditatur, utilior esset, fieretque translatio *multorum Episcoporum* iudicio, & maxima exhortatione.

Concilium Nicænum transeuntes non punit; sed eos Ecclesiæ suæ restitui jubet: *Canon* 15. *Apostolorum* punit Presbyteros, Diaconos, & cæteros Clericos, qui inconsulto migravere Episcopo; eos enim à Cleri communione dividit; præsertim si, hortante reditum Episcopo, in Ecclesiâ, ad quam migraverunt, commoventur.

Concilium Nicænum de Episcopis, Sacerdotibus, & Diaconis tantùm loquitur: *Canon* 15. *Apostolorum* Clericos inferiores illis adjicit.

Ergò, cum tantum sit discrimen inter *Canonem* 15. *Nicænum*, & 14. & 15. *Apostolorum*, meritò diximus, à vero abesse, Concilium Nicænum hos Canones laudavisse. Quibus positis, cum nullus existat *Canon Nicæna* Synodo anterior, qui eandem, circa translationes, definitionem, contineat, probabile est Concilium eò loci Regulam non scriptam commemorare.

Canon 16. *Nicænus* etiam de translationibus agere videtur; sed reverà de peccato non residentium loquitur: ac præterea, ratione personarum, à superiore in eo differt, quòd ille de Episcopo, Sacerdote, Diacono, loquatur; hic autem, de Episcopo minime, sed facta compensatione, Sacerdoti & Diacono eos omnes adjiciat, qui Catalogo Clericorum continentur. Mali originem aperit, ejusque medicinam. Causa mali in eo est, quòd non residentes præ oculis timorem Dei non habent, neque *Canonem*. Hujus vocabuli occasione, hunc *Canonem* discutimus, quid hic significet infra declarabitur.

Medicina erit, Clericos absque legitima causa Parœciam suam egredientes, intrâ alias non admitti; sed, ut in suam redeant, compelli; quod si pertinaciter reverti nolint, à communione segregari.

Si tale sit 16. *Nicæni* Argumentum, oportet, ut his verbis *Canonem*, non agnoscentes, *Canonem Apostolorum* laudet: inter eos enim Canones, unicus est 16. *Nicæno* adfinis, scilicet 15. Porro, hic *Canon* disertè de translatione agit, ut significant hæ voces

cum penitens transferit, quæ relictam prorsus Parœciam priorem indicant. At *Nicænus*, de non residentibus loquitur. Cum nullus sit *Canon Nicæno* anterior, idem quod ipse præcipiens, ergà Clericos non residentes, probabile est, eum, per *Canonem*; eo loco, regulam non scriptam intelligere.

Multa, circa Communionem Clericis non residentibus ademptam, dicenda forent. His autem ab Instituto nostro nimium alienis, monebimus, verbum *Communio*, in veteribus Canonibus æquivocum esse; aliquando illud significare omnem, sive Sacram, sive Civilem, Communionem; aliàs, pro parte Communionis hujus, usurpari, sive in Ministerio Sacro, sive in Sacramentis, sive in Orationibus. Hæc autem significationum varietas obstat, quominus certò dignoscamus, quænam sit illa *Communio*, quam Clericis non residentibus adimit *Nicæna* Synodus. Quædam circa hoc argumentum regulæ datæ sunt in Tractatu de *Excommunicatione*, cui Titulus est, *Ujages de l'Eglise de France concernans les Censures*.

Canon 18. *Nicænus* duas praxes tanquam Canon adversantes arguit. Prior est, Diaconos Eucharistiam Episcopis & Sacerdotibus, quam ab iis accipere debent, porrigere: altera, Diaconos inter Presbyteros sedere. In damnatione primi abusus hæc verba adhibet Concilium, *Pervenit ad Sanctam Synodum quod in nonnullis Locis & Civitatibus, Diaconi dant Presbyteris Eucharistiam, quod neque Canon, neque consuetudo tradidit, ut, qui offerendi potestatem non habent, iis, qui offerunt, dent Corpus CHRISTI*.

Abusum alterum sic proligat Concilium, *sed nec in medio quidem Presbyterorum, liceat Diaconis sedere, id sit enim præter Canonem & Ordinem*.

Neuter mos à Conciliis *Nicæna* Synodo antiquioribus damnatur; quapropter, per *Canonem*, Concilium Nicænum intelligit Regulam non scriptam, rectam, scilicet, rationem, quæ Superiori subjicit inferiori, tum maximè, cum Lex & distinctio graduum observanda est.

Præterea, in Secunda Parte hæc duo conjungit Concilium, *Ordinem & Canonem*; ut hic per illum exponatur: ordo autem hic rectam rationem significat.

Canon 8. *Ephesinus* jubet, ut, secundum Canones ac veterem consuetudinem, Cyprii Episcopi ab Antiocheno Episcopo non pendeant. Canones, qui appellantur, sunt 6. & 7. *Nicæni*, qui definiunt singularium Ecclesiarum privilegia conservanda esse, observandasque consuetudines antiquas. Nec juvat objicere, *Can.* 6. *Nicænum* laudare etiam *Canonem antiquiorem*, qui alius esse nequit, quam *Canon Apostolorum*, & proinde etiam laudatur ab *Ephesino*. Nam præterquam quòd ostendimus, eò loci *Canonem Nicænum*, *Canones Apostolorum* non commemorare, *Pars* 6. *Nicæni*, quam intendunt laudare *Canones Apostolorum* minime adfinis est argumento 8. *Ephesini*, qui Cyprios Episcopos ab Episcopi Antiocheni subjectione immunes declarat.

Canones autem à *Can.* 5. *Calcedonensi* laudati, inter *Nicænos* & *Antiochenos* leguntur. Nam *Can.* 15. & 16. *Nicæni*, & 3. *Antiochenus*, idem vetant quam *Calcedonensis*: scilicet, ne Episcopi aliive Clerici de Civitate in Civitatem transeant.

Undè, licet eadem definitio in *Can.* 14. & 15. *Apostolorum* contineatur, certò asseri nequit à Synodo *Calcedonensi* laudari *Canones Apostolorum*, eosque proinde, *Nicæno* & *Antiocheno* Concilio esse antiquiores.

Canone 9. ejusdem Concilii omnis Clericus, qui litem cum alio Clerico habens, Judicem Sacularem adit, omisso Episcopi arbitrio, pœnis Canonice subditur. Queritur, utrum pœnarum Canoniarum nomine, Concilium eas intelligat, quas delinquentibus Clericis imponere solent Canones; an eas, quæ in Clericos, prædicto modo, litigantes, sanciantur à quibusdam Canonibus. Difficultas ex eo oritur, quòd Concilium *Carthaginense*, An. 419. habitum, hunc

cafum nominatim continet, ac jubet, Clericum; in negotio Capitali, fodalem suum in Jus Prætoris vocantem, etiamſi vicerit, deponi; in negotio Civili, litis æſtimationem præſtare, vel deponi. Hoc enim Concilium, Calcedonenſi Synodo cum fit anterius, putabit aliquis hanc illius definitionem impleri juſſiſſe: maxime ſi attendatur, antè Concilium Calcedonenſe, ſolam Carthaginenſem Synodum pœnas decreviſſe in Clericum, qui, adverſus Clericum, Sæcularem Judicem adit. Vero tamen ſimilius eſt, Concilium Calcedonenſe, priore ſenſu, pœnas Canonicas uſurpare.

Objectio alicujus momenti adverſus ea, quæ pluriſimum Canonum alios Canones laudantium occaſione, diximus; laudatorum pleroſque regulas eſſe non ſcriptas, quas Author Canonum *Apoſtolorum* quibuſdam ad velandam fraudem immutatis compoſuit; objicitur, Concilia, ex quibus deprompti ſunt illi Canones, regulas non ſcriptas, à ſcriptis diſtinguere ſolere, has *Canones* nuncupando, illas, *uſum* aut *conſuetudinem*: hujus diſcriminis exempla plurima, vel ſolum Nicænum continet. *Can. 6. 7.* ſed præſertim *Can. 18.* in quo dicens, neque Canonem, neque conſuetudinem Diaconis talem facultatem tradidiſſe, ſe, conſuetudinem à Canone diſtinguere, ſignificat.

Reſponſio. Reſpondemus 1°. Compertum eſſe Concilia, verbo *Canonis*, aliquando *conſuetudinem* designaſſe, ſiquidem laudati Canones non extant. 2°. Ubi conſuetudini *Canon* opponitur, verbum illud *Regulam ſcriptam* denotare; aliàs *Regulam* duntaxat ſignificare *ſcriptam*, vel *non ſcriptam*. Jàm verò, ſi Concilia Regulas non ſcriptas aliquando commemorant, quidni arbitremur, ubi Canones laudati, in nullo antiquiori Concilio reperiuntur, eos nihil aliud eſſe quam Regulas non ſcriptas? Quare fingemus eos eſſe ex numero Canonum *Apoſtolorum*, fortè quia ſimiles Regulae inter eos occurrunt: Sed debile eſt hoc argumentum, quando incertum erit, eos ex laudatis Regulis, inter Concilia non extantibus, non fuiſſe fabricatos. Omnia in falſarii Opere ſuſpecta eſſe debent, eoque juſtius, quòd, inter laudatas regulas quaſdam, neque in Canonibus *Apoſtolorum*, neque in Conciliis antiquioribus, reperiri dubium non fit. Undè ſequitur, quòd, cum manifeſtum fit, harum regularum ratione, Concilia laudaviſſe regulas non ſcriptas, potuiſſe pariter alibi laudari regulas ſimiles, quas Author Canonum *Apoſtolorum* ſcripturæ mandatas, Regulis ſcriptis aliundè excerptis, inſeruit.

17. Si Concilia Quinque Priorum Sæculorum Canones *Apoſtolorum* laudare toties intendiſſent, quoties adducunt regulas veteres, his Canonibus aliquatenus affines, eos appellare non omiſiſſent, quoties jubent res, quæ in illis Canonibus verbis conceptis leguntur. Porro, Canones plurimi eadem commemant, quæ à Canonibus *Apoſtolorum* ſtatuuntur, plerique tamen nullum Canonem laudant. Vide collationem eorum Canonum cum Canonib. V. Priorum Sæculorum.

18. Multa ſuadent Canones *Apoſtolorum* in Oriente fuiſſe conſectos. 1°. Enim Græcâ primùm Linguâ prodière, ut docent *Joannes Antiochenus*, & *Dyonisius Exiguus*, qui eos primi commemorant. Eorum prior Canones *Græcos* tantùm in ſuam Collectionem retulit, ut probat enumeratio Canonum ab eo compoſitorum ejus Operi præfixa. Poſterior, in ſua *Præſatione* diſertè dicit, ſe Canones *Apoſtolorum* è Græcâ in Linguam Latinam convertiſſe: ac, ne quis putaret eos in veteri Canonum, quos pariter tranſulerat, verſione, contineri, illos à cæteris diſtinguit, *Regulas* nuncupando, cæteros verò *Canones*, ac diverſas Notas iis præfigendo.

2°. Quædam in Canonibus *Apoſtolorum* Eccleſiæ Græcæ Diſciplinam redolent; puta cum vetant Sabbatho jejunare, exceptâ Paſchatis Vigiliâ, apud Græcos feſtivâ; & cum jubent, ut quartâ & ſextâ Feriâ, quas poenitentia potiffimum dicabant, jejunium obſervetur.

3°. Non loquuntur illi Canones, niſi de Ordinibus in Eccleſiâ Græca receptis; ſcilicet, Episcopatu, Sacerdo-

tio, Diaconatu, Subdiaconatu, Cantoratu, Lectoratu.

40. Non præcipiunt Continentiam Subdiaconis, Diaconis, Presbyteris; ſed uxorem ducere duntaxat vetant, quod Cantori ac Lectori concedunt.

50. Plerique eorum Judæis, in rebus Religioſis, communicare vetant, multò plures autem Judæi V. Prioribus Sæculis Orientis partes coluère, quam Occidentis.

60. Inter Libros Canonicos ab iis numerantur Conſtitutiones Apoſtolice in Occidente vix audite.

Nec juvat objicere, in *Canone Librorum Canonicorum* numerari *Machabæorum* Libros, qui in nullo eorumdem Librorum Catalogo, vel Canone Orientali continentur, ſed in Occidentalibus Scripturarum Canonicarum Canonibus. Fatemur quidem, neque Concilium *Laodicenum*, neque *S. Athanaſium*, neque *S. Gregorium*, Theologum, ſivè *Amphilochium*, Libros *Machabæorum* collocare in ſuis Librorum Sacrorum Catalogis; eos autem in Canone ſcripturarum ab *Innocentio I.* conſecto & in *Carthaginenſis Concilii* Canone Anni 419. contineri: verum inde non ſequitur, Canones *Apoſtolorum* in Occidente conſectos fuiſſe. Patet enim ex Canonibus Librorum Sacrorum apud Orientalem Eccleſiam conſectis ab ſingulis Eccleſiis particularibus, ex quibus coaleſcebat, eodem Libros non admitti. v. g. *S. Amphilochius* teſtatur à quibuſdam Librum *Eſther* inter Canonicos numerari; contra, *S. Athanaſius* cum inter Pſeudo-Canonicos collocat. *S. Gregorius* eum proſus omittit. Concilium denique *Laodicenum* inter Libros approbatos eum adſcribit. *Epistoſa S. Jude* inter Libros Canonicos numeratur à Concilio *Laodiceo*, *S. Athanaſio* & *S. Gregorio*; tamen *Amphilochius* eam inter eas, quæ ab omnibus non admittebantur, collocat. Fieri ergò potuit, ut Libri *Machabæorum*, qui Canonicis in nullo laudatorum Catalogorum Eccleſiæ Orientalis adſcribuntur, hanc dignitatem adepti ſint in Eccleſiâ, undè oriundus erat falſarius, atque illa Orientalium pars foret.

Ex his omnibus Obſervationibus ea, quæ certa ſunt circa originem Collectionis Canonum *Apoſtolorum* continentibus, ſequitur: 1°. Solidis rationibus non probari illam antè Sæculum V. prodiſſe; imò probatum fuiſſe, eam antè illud tempus ignotam fuiſſe.

2°. Validis nos argumentis moveri ad ſentiendum laudatos à Conciliis V. Priorum Sæculorum Canones ſub Antiquarum Regularum aut Canonum nomine, eſſe Leges non ſcriptas, vel conſuetudines præcedentium Sæculorum. Canones verò, quos, omiſſo *veterum* Epitheto, laudant, in Conciliis anterioribus reperiuntur.

3°. Sequitur, nullam eſſe inſignem definitionem in Conciliis V. Priorum Sæculorum, quæ non legatur in Canonibus *Apoſtolorum*, quibuſdam per affectationem immutatis, ut rivi in fontem, & fontes in rivis converterentur. Hac methodo partim detecta fuit ſuppoſitio *Epistoſarum* Pontificibus IV. Primorum Sæculorum adſcriptarum; præter ſilentium Sæculorum quibus vixerunt, ac ſubſequentium, quædam agnita ſunt fragmenta ex authoribus poſterioribus conſecta, & aliquatenus adulterata.

4°. Poſt has cæterasque ſuppoſitionis notas, meritò credi, illud, in quo Canones illi cum laudatorum Conciliorum Canonibus conveniunt, ex his fuiſſe deſumptum. Qui aliter putant, maximum ſubeunt periculum nothiſ & ſpuriiſ attribuentis dignitatis, quam legitimis eripiunt. De cætero, eſt ſtuduimus infringere authoritatem Collectionis *Canonum Apoſtolorum*, nihil detrahimus regulis luculentis quas continet, ſuam dignitatem ex ſe ipſis, non ex illa, mutantibus: & quoniam regulæ non idcirco minus bonæ, quia ſcriptæ non ſunt, non referre ſcire, utrum ſcriptæ fuerint, an non, quoties de earum utilitate agitur; ſed hæc notitia parum curari non debet, quoties ad detegendam fraudem inſervit, quantum enim à veritate diſtat mendacium, tantum veritatis amor, ad illud detegendum, nos accendere debet.

S E C T I O S E C U N D A.

COLLATIO CANONUM APOSTOLORUM cum CANONIBUS V. PRIORUM SÆCULORUM, illustrationes ad eorum Intelligentiam necessarias continens, & quorundam accommodationem, ad probandam Regularum Gallicanarum aequitatem, & confirmandas superiores, de eorundem Origine, Conjecturas.

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

C A N O N I.

Canon 20. Concilii *Arelatensis* anni 314. Ordinationes Episcoporum ab octo Episcopis confici, sin pauciores convenire possint, à tribus saltem fieri jubet. Canon. 4. *Nicanus* & 19. *Antiochenus* volunt, ut omnes Comprovinciales, vel saltem plerique eorum, Episcopi Ordinationi consentiant, ut illi qui adesse nequibunt, consensum suum per Epistolam significant, ut quicumque poterunt, aut tres saltem interfint, & præcipuam auctoritatem Metropolitanus obtineat, licet Concilium *Antiochenum* numerum Episcoporum, qui in necessitate sufficere, non assignet, credibile est illud tres duntaxat, sicut *Nicanum*, desiderare. Can. 13. *Codicis Ecclesie Africane*, cum *Nicano* prorsus convenit.

2.

Omnes Canones V. Priorum Sæculorum, qui de Ordinatione Presbyterorum, & Clericorum Inferiorum agunt, supponunt eam ab unico Episcopo confici. Expressa sunt hac in re C. 10. *Antiocheni* verba: nam, præter quàm quòd ait, Ordinationem Coræpiscopi, ad Civitatis Episcopum pertinere, illi interdicit Ordinationem Presbyterorum & Diaconorum, præter Episcopum Civitatis: quod significat eum, si non sit Episcopus, Episcopi Civitatis ministerio uti; si sit Episcopus, ejus consensum postulare debere. Concil. 4. *Carthaginense* tot argumenta facultatis, quam Episcopus solitarius habet, ad ordinandos Clericos inferiores, suppeditat, quot continet Canones modum conficiendæ ordinationis declarantes: tot autem sunt, quæ tunc erant, & etiam nunc sunt diverfi Ordines.

Sacerdos ab Episcopo suo, præter quàm in Africa, deponi poterat. Sufficere valuisse instituto nostro hoc Concilium *Carthag.* Sed, quia apud quosdam (licet immeritò) malè audit, alia Concilia adjecimus.

3. & 4.

Canon 37. *Codicis Ecclesie Africana* magnam habet affinitatem, cum hoc 3. *Canone Apostolorum*; & prima parte quarti: hunc subjicio.

Ut in Sacramentis Corporis & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quàm quod ipse Dominus tradidit hoc est panis & vinum aqua mixtum: primitiæ verò, seu mel & lac, quod uno die solemnissimo in Infantum Mysterio solet offerri, quamvis in altari offerantur, suam tamen habeant propriam benedictionem, ut à Sacramento Domini Corporis & sanguinis distinguantur, nec amplius in primitiis offeratur quàm de ovīs & frumentis.

Ad agnoscendam horum Canonum similitudinem, attendendum est, 1º. Utrumque de Oblationibus super altare sistendis, & Primitiis loqui. 2º. Uterque vetat, ne aliud offeratur super altare, quàm quod Dominus tradidit, quod ipsum ab *Africano* Canone exponitur; scilicet panem & vinum aqua mixtum, ab altero velut nota res omittitur. 3º. Uterque Casus excipit semel aut bis in anno contingentes: nam Canon *Africanus* permittit in Die Paschatis offerri ad altare mel & lac, Baptismi ceremoniis adhibenda. Indè Canon *Apostolorum* sinit offerri tempore opportuno spicarum & uvarum primitiis: Canon *Africanus* eandem oblationem fieri permittens, de tempore non loquitur; sed, cum præter frumenti & uvarum primitiis alias non admittat, satis indicat, eas fruges, tùm cum colliguntur, esse offerendas.

Canon

CANONES APOSTOLORUM.

C A N O N I.

[Episcopus à duobus vel tribus Episcopis ordinetur]

Canonibus ex altera parte laudatis, hic concordat, in eo quòd jubet plures ad Episcopi consecrationem convenire; ab iisdem in eo discrepat, quod exceptionem pro regulâ proferat, & plures in singulis consecrationibus non desideret, quam cæteri in casu necessitatis postulant.

Oportet ut hic Canon nondum fabricatus aut notus, vel adprobatus esset, cum depositus est *Armenarius*, quia à duobus duntaxat Episcopis fuerat consecratus. Ex eò quòd hic Canon *Nicano* adversatur, malè inferretur, hunc *Nicano* non esse posteriorem; falsarius enim in arrogantiam valde pronus est.

I I.

[Presbyter ab uno Episcopo ordinetur & Diaconus & reliqui.]

Multæ sunt rationes discriminis inter Ordinationes Presbyterorum, & Consecrationes Episcoporum, quoad Ordinantium numerum constituti.

Una est omni tempore valens, quæ ex Episcopatus dignitate sumitur. Alteram inducit Disciplina Episcopi scilicet, ejusdem Provincia negotia multa communi Consilio versanda habent & in administranda Provincia socii sunt. Oportet igitur ut, quia, per Consecrationem unius Episcopi, cæteris Collega datur, omnes Episcopi huic Ordinationi, per præsentiam, aut Epistolam, consentiant, atque, in publicum hujus assensus testimonium, multi ac tot quot adesse poterunt interfint.

I I I.

[Si quis Episcopus vel Presbyter, præter Domini de Sacrificio Ordinationum, alia quædam ad altare attulerit, vel mel, vel lac, vel pro vino, ficeram factitiam, (pro factitiam vertit HALOANDER aut confecta quedam: DYONISIUS EXIGUUS, & confecta quedam.) vel aves, aliqua animalia, vel legumina, præter ordinationem, deponatur; præterquam novas spicas vel uvam tempore opportuno. Ne liceat autem aliud aliquid ad altare offerre quàm oleum ad luminare, & incensum tempore Sanctæ Oblationis.]

I V. PARS PRIOR.

[Omnis autem alius fructus domum mittatur Primitiæ Episcopo & Presbyteris, sed non super altare.]

Quidam, per *Primitias*, omnium frugum *Decimas* intelligunt. Sed, cum jus illud cum suo nomine ad Christianos à Judæis transferit, *Primitiarum* verò jus apud Judæos, à *Decimarum* jure distinctum erat; eadem distinctio mansit apud Christianos, inter hæc jura, statim ac constitutâ fuere.

Ex iis omnibus, quæ hodie vocantur Episcoporum jura temporalia, alia non deprehendimus in Canonibus V. Priorum Sæculorum, quàm jus *Primitiarum* & jus Oblationum, tamen non apparet his juribus obligationem aliquam, aut solvendi necessitatem, impositam.

impo.

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

Canon 4. *Apostolorum* alias præter spicarum & uvaram primitias agnoscit; cum *Can. 3.* permittente has ad altare offerri, *Canon 4.* jubeat, ut omnis alius fructus domum mittatur Episcopis, & Presbyteris, qui primitiarum distribuendarum jus habent, & super altare eas sisti prohibent.

Ex ultimo Canone *Antiocheno* patet, dispensationem reddituum Ecclesiæ pertinere ad Episcopum, ferique debere adhibito Presbyterorum Consilio. Idem jus Episcopo attribuit *Canon 8. Gangr.*

5.

Canon 1. & 9. Gangr. anathemate feriunt eos, qui Nuptias ut rem execrandam damnant. *C. 14.* eisdem anathematizat feminas hac de causa viros suos relinquentes. *Canon. 15. & 16.* anathemate feriunt eos, qui, pietatis obtentu, parentes aut filios suos deserunt.

Si ex his Canonibus *Gangr.* confectus fuit *Canon Apostolorum*, quare nullum in transgressores anathema continet? Licet loquatur de errore à Synodo *Gangrensi* anathematizato; sed præterquam quod pœnæ à *Canon. Apostolorum* lata parum accuratam habent proportionem ad delicta, *Canon noster* de Clericis duntaxat agit; qui, sive per zelum, sive per errorem, uxores ejiciebant. Oportuit ergo, pœnis Ecclesiasticis propositis, detegere, an adversus fidem peccarent, priusquam anathemate ferirentur.

6.

Canon 16. Codicis & Can. 3. Concil. Calcedonenis idem prohibent, quod *Can. 6. Apostol.* Prior his verbis, placuit ut *Episcopi Presbyteri & Diaconi non sint conductores, aut procuratores.* Rationem affert quia nullus militans Deo implicat se negotiis secularibus. Posterior rationem hanc tacet; sed Pupillarum, Orphanorum, Viduarum aliarumve egentium personarum causam excipit. Ejus verba sunt. *Decrevit sanctum magnumque Concilium, nullum deinceps Episcopum vel Clericum, possessiones conducere, aut negotiis Secularibus se miscere, præter pupillarum, si fortè leges imponant inexcusabilem curam, aut civitatis Episcopus Ecclesiasticarum rerum sollicitudinem habere præcipiat.*

7.

Canon 1. Antiochenus, decreta in Laicos Excommunicatione, qui Pascha cum Judæis celebrare contumaciter perseverabunt, sic pergit: *si quis autem eorum qui præsent Ecclesiæ, Episcopus aut Presbyter, aut Diaconus audebit post hoc Decretum, ad populorum subversionem, & Ecclesiarum perturbationem, seorsum agere, & Pascha cum Judæis peragere; sancta Synodus eum abhinc alienum esse ab Ecclesiâ judicavit, ut qui non solum sibi peccati causa, sed & multis exitii & subversionis causa fuerit; & non solum eos à Ministerio deponit, sed & illos, qui audent iis, post depositionem, communicare, depositos etiam externo honore privari.*

Cujus

CANONES APOSTOLORUM.

impositam fuisse; quippè fideles ejus ævi adedò proni erant ad largienda temporalia iis, à quibus accipiebant spiritualia, ut eos Legibus constringi minimè decuisset. Præterea, bona Ministrorum Sacrorum utendi his donariis ratio, magis fideles ad dandum, quam lex qualibet impellebat. *Canones 28. 29. 58. Synodi Eliberitanæ,* quæ anno 305. collocatur, de usu oblationum loquuntur.

IV. PARS POSTERIOR.

[Clarum autem est, quod Episcopus & Presbyter Diaconis & reliquis Clericis distribuunt.]

V.

[Episcopus vel Presbyter vel Diaconus, uxorem suam ne ejiciat Religionis prætextu: si autem ejecerit, segregetur; & si perseverat, deponatur.]

Hic Canon in pluribus Concilii *Gangr.* Canonibus continetur, ut consequens in suo principio. Clericis enim accommodatur dispositio generalis Canonum *Gangrensi*um.

Sed cum Clerici pœnis Ecclesiasticis coerceri, eaque gradatim ferri debeant, *Canon Apost. 1.* jubet, ut Clerici, qui, sub Religionis specie, uxores suas ejiciunt, à Ministerii Sacri Communionem suspendantur, ac, nisi resipuerint, deponantur.

VI.

[Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus; sæculares curas non suscipiat, alioqui deponatur.]

In eo discrepat hic Canon à Canonibus *Africanis, & Calcedonenis*, quod hic deponat Diaconos, Presbyteros, Episcopos Sæcularibus Curis se implicantes; *Canon autem Africanus* nullam pœnam faciat, & *Canon Calcedonenis* generalem coercitionem contineat, *increpationibus Ecclesiasticis subjacebit.* Adde quòd ultimus, prohibitione sua, omnes Clericos, ipsos etiam Monachos comprehendat; cæteri, de Episcopo, Presbytero, Diacono duntaxat loquuntur.

Porrò, delictum illud satis grave non videtur, ut statim depositione puniatur. Quapropter suspicor, in hoc Canone contumaciæ conditionem subaudiri; præcipuè cum attendo illam in superiore exprimi. Gravius enim peccat maritus Episcopus, Presbyter, Diaconus, qui religionis obtentu suam deserit uxorem, quam qui Sæculares Curas suscipit. Hæc enim desertio eodem sensu accepta, quò à Synodo *Gangr.* damnata est, (qui genuinus videtur) tum errori in fide conjuncta est, tum sævitia ergà corpus, & animam uxoris. Imò hæc conditio in 81. hujus *Collect.* qui hujus est expositio, continetur.

VII.

[Si quis Episcopus vel Presbyter, vel Diaconus, Sanctum Paschæ diem cum Judæis, ante verum æquinoctium celebraverit, deponatur.]

Hic Canon contraxisse videtur Decretum Concilii *Nicani*, circa celebrationem Paschatis, ab *Antiocheno* renovatum. Quod patebit legentibus Canonem ex altera parte descriptum, & *Can. 11.* hujus *Collectionis.*

Hic Canon præbet exemplum delicti per solam depositionem in Clericis Majoribus coerciti, qui in Decretis Concilii excommunicationi majori subjacent.

Hinc conjicere licet Autorem Canonum *Apostolorum*

rum

CANON. V. PRIORUM SÆCULORUM.

Cujus Sanctus Canon & Dei Sacerdotium fuit particeps
(Verf. GENT. HERVET.)

Nicæni Synodi, Decretum circa Pascha extat in
ejus Epistola Synodicâ à SOCRATE relata, Lib. I.
Cap. 9.

Sensus ultimi §. est, Clericos depositos spoliari honore, quem Canones eorum Ordini adscribunt. Eodem ferè modo redditur in *Codice Ecclesiæ Romanæ.*

8. 9. & 10.

Similitudo Canonis 2. *Antiocheni* cum Canon 8. 9. & 10. *Apostolorum* postulat, ut integer hic referatur: „Omnes qui in Ecclesiam ingrediuntur & Sacras Scripturas audiunt, orationi autem cum populo non communicant, vel sanctam Eucharistiæ participationem, propter aliquam insolentiam auferantur, eos ab Ecclesia expelli, donec postquam confessi fuerint, fructusque pœnitentiæ ostenderit, & implorauerint, veniam assequi possint. Non licere autem communicare cum excommunicatis neque in domibus convenientes pro iis orare (legendum videtur cum gr. *συνερχομαι*) qui precibus Ecclesiæ non communicant, neque in alia Ecclesia recipi; qui in alia non conveniunt. Si quem autem ex Episcopis, vel Presbyteris vel Diaconis, vel quem ex Canone excommunicatis communicare apparuerit, eum quoque excommunicatum esse, ut qui Canones Ecclesiæ confundat „

ii.

Canon hic in Regulam generalem convertit Decretum Synodi *Antiocheni*. in Clericos communicantes Clericis, qui propter celebrationem Paschæ, cum Judæis, depositi sunt. Porro depositio, quæ justè decernitur in eos, qui Clerico ob hanc rationem deposito, communicant, durius sanciri videtur aliis in casibus: puta si Clericus fœnori, furto, vel impudicitia deditus deponitur, æquitas non sinit Clericum huic in oratione communicantem, ob hanc solum culpam deponi. Ratio discriminis est, quòd ille, qui communicat ei, qui Pascha cum Judæis pertinaciter peragit, cadit in suspicionem societatis in errore; & idcirco eidem pœnæ fit obnoxius; sed qui communicat Clerico, propter aliud vitium, ab infidelitate diversum, deposito, in ejusdem peccati suspicionem venire non debet.

Canon 16. *Apostolorum* ostendit omnem Clericum, Clerico deposito communicantem, non deponi; nam Episcopus, qui admittit Clericum ab alio Episcopo depositum, excommunicationi solum subjacet.

12. & 13.

Canon 2. *Antioch.* in fine, jubet eum, qui in aliqua Ecclesia non admittitur, in cæteris non recipi. Idem decreverant Canon 5. *Nicænus*, & Canon 53. *Eliberitanus* anno 305.

Canon 7. *Antioch.* & 13. *Calcedonenis*, jubent neminem Extraneum, absque Pacificis aut Commendatitiis Litteris recipi. Hic de solis Clericis loquitur, circa aggravationem Excommunicationis, ceu ejus prorogationem ad tempus longius. Nihil in Canonibus antiquis occurrit simile huic 13. *Canonis Apostolorum* Canon tamen 9. *Laodicenus* verbum habet aliquatenus accedens. Jubet ut fideles cœmeteria Hæreticorum adentes;

CANONES APOSTOLORUM.

rum sua furta, suamque fraudem hoc velo tegetè voluisse.

VIII.

[Si quis Episcopus, Presbyter, vel Diaconus, vel ex Sacerdotali catalogo, facta oblatione, non communicaverit, causam dicat; & si probalis fuerit, veniam consequatur: si autem non dicat, segregetur, ut qui populo offensionis causa sit, & suspensionem dederit adversus eum, qui obtulerit, tanquam rectè non obtulerit.]

IX.

[Omnes fideles qui ingrediuntur, & scripturas audiunt; in precatione autem & sacra Communionem non permanent, ut Ecclesiæ confusio: nem afferentes segregari oportet.]

X.

[Si quis cum excommunicato vel in domo una precatus fuerit, is segregetur.]

Discrimen horum Canonum à 2. *Antiocheno* ex industria profectum videtur. Nam ex prima parte Canonis factus est Canon 9. & neglectâ delicti causâ, quam Synodus per hæc verba increpat, *propter aliquam insolentiam*, commemoratur ejus effectus, scilicet, confusio fidelis cum pœnitente, qui *consistentium* gradum obtinet & non communicat.

Canon 8. ad Clericos restringit id, quod *Antiochenus* de omnibus fidelibus dicit; exceptio enim, quæ in eo affertur, subauditur in *Antioch.* cum verosimile non sit Canonem, qui eos punit, qui ab Eucharistia, propter insolentem alienationem, abstinent; eos coercere voluisse, qui justis duntaxat de causis, à communicatione abstinent.

Id quod in 9. dicitur de confusione quæ Ecclesiæ affertur, 10. potius adjiendum, fuisse videtur.

XI.

[Si quis, cum sit Clericus, cum Clerico deposito oraverit, deponatur & ipse.]

Ex hoc Canone patet, depositionem continere excommunicationem ab officiis ordinum, ex quibus aliquis depositus est; aliàs vel puniretur ille, qui cum Clerico deposito communicat.

Huic 11. videtur adversari 16. Nam Episcopus, qui admittit, Clericum ab alio Episcopo depositum, Excommunicationi duntaxat subjicitur; sed nulla est repugnantia, præterquam quòd enim, ubi de pœnis agitur, Episcopus Clericorum nomine non continetur, Canon 16. de Clerico deposito non loquitur, sed de suspensio.

Hæc responsio partim sufficit iis, qui Canonem hunc 11. putarent adversari 3. *Antiocheno*, qui Synodo Provinciali mandat coërcitionem Episcopi, Clericum ab alio Episcopo depositum admittentis.

XII. & XIII.

[Si quis Clericus vel Laicus segregatus sive non recipiendus, discedens in altera urbe receptus fuerit absque Litteris commendatitiis, segregetur, & qui excepit & qui exceptus est.]

Si verò fuerit excommunicatus, aggravetur in eundem excommunicatio.] DIONYSIUS EXIGUUS vertit, *proteletur*; HALVANDER, in longius tempus *proextenditor*. Ad tollendam confusionem Canon 12 delenda sunt hæc verba, *segregatus sive*, valde inutilia, cum toto Canone de persona non recipienda agatur, plures autem sunt personarum non recipiendarum

fuit

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

adeuntes; vel facella martyrum, ut ibi orent, vel sententur, in aliquod tempus excommunicentur.

14.

Canon 15. *Nicænus*, C. 16. *Antiochenus*, C. 5. *Calcedonensis*, translationes vetant, sicut hic Canon. Prior translationem irritam facit, transeuntemque ad primam Ecclesiam remittit. De translatione autem loquitur, quæ sine auctoritate legitimâ facta est. In secundo Canone agitur de translatione Episcopi, & declaratur ad translationem legitimam, necessariam esse auctoritatem Concilii perfecti; Synodum verò perfectam esse, ad quam Metropolitanus & omnes Provinciales Episcopi conveniunt. Adicitur præterea, detrudendum esse ab occupata sede transeuntem Episcopum, etiam si plebs universa in eum post invasionem consensisset.

Can. Calcedon. loquitur de translatione, sive Clericorum inferiorum, sive Episcoporum, non secus ac *Nicænus*; & circa hanc nihil statuit, nisi præcedentium Canonum executionem.

His Canonibus adiciendi sunt *Can. 1. Conc. Sardienensis*; qui ex parva in magnam civitatem transire vetat; quia ambitio vel avaritia translationes plebiumque pariunt, cum hucusque nemo ex magna in parvam urbem transferret; transeuntes autem Communionem etiam Laicâ in mortis articulo privat; & 2. qui eandem pœnam proponit, in eum, qui translationem suam purgare intenderet, per Epistolas Plebis ejus ad quem transivit loci, quia, inquit, facile est hujusmodi Litteras captare.

15.

Hic Canon. 6°. *Calcedonensis* innititur, qui vetat quemlibet ad Ordines promoveri, nisi certæ Ecclesiæ ad dicatur. *Can. 16. Nicænus* excommunicat omnem Clericum, qui, monitus ut in suam redeat, in alienam commoratur Ecclesiâ. Per hanc autem excommunicationem Clericalis intelligitur, cujus effectus est Exclusio à Ministerio sacro. Hujus interpretationis ratio est, quod Excommunicatio major durius, quam par est, hoc delictum cohiberet.

Canon. 3. Antiochenus adeo similis videtur huic 16. *Apostolorum*, ut illum describendum esse hic duxerimus, velut exemplar quod imitatus est. *Can. 16.*

„ Si quis Presbyter vel Diaconus, vel quis omnino ex Sacerdotali ordine, relicta Parochia sua, in aliam abierit, deinde omnino commigrans, in alia Parochia longo tempore versari conatur, nè amplius celebret; maxime, si, proprio vocante Episcopo, ut in suam parœciam redeat, exhortantique non pareat. Si autem in insolentia perseverat, is omnino à Sacro Ministerio deponatur, ut nec amplius redeundi locum habeat „

§. Ultimus ostendit hæc verba, non amplius celebrare, interdictionem à sacris tantum significare.

16.

Pars ultima 5. Can. Antioch. „ Si autem eum, qui propter hanc causam depositus est, alius Episcopus receperit, à communi Synodo puniatur, ut qui ritus Ecclesiasticos dissolvat „

Licet hic Canon pœnam non assignet, illam verò definiat *Can. Apost.* punitio Episcopi semper à Concilio Provinciali pendet; ad illud enim pertinet Excommunicatio aliave coercitio; quia Excommunicatio à Canone *Apostolorum* decreta, est tantum ferenda sententia.

17.

Prima Pars hujus Canonis apud S. PAULUM legitur I. TIMOTH. Cap. III. & TIT. Cap. I. cum hoc discrimine, quod *Paulus* non distinguit eum, qui duas,

CANONES APOSTOLORUM.

rum gradus. 1. Extranei & ignoti. 2. Clerici depositi. 3. Excommunicati, sive Clerici, sive Laici. Ex hoc tripertito genere solos priores cum Litteris pacificis admitti fas est; ceteri recipi non debent, nisi absoluti sint, fidemque absolutionis fecerint, si Excommunicatio cognita erat.

XIV.

[Episcopo non liceat suâ relicta Parochiâ ad aliam transilire, etiam si à pluribus cogatur; nisi sit aliqua causa, quæ eum cogat hoc facere, ut pote cum possit ipse majus lucrum illis, qui illic habitant, pietatis verbo conferre; idque non ex se, sed multorum Episcoporum judicio, & maxima exhortatione.]

Ex Canonibus ex altera parte laudatis, conficitur, hunc nihil definire, quod alii non complectantur. Hujus enim Canonis doctrina versatur circa conditiones Episcoporum translationi, ut licita sit, necessarias. Hæ autem sunt, 1. Ut ad sit causa gravis; puta, utilitas Ecclesiæ, ad quam transit Episcopus; 2. Ut non privato transeuntis Episcopi consilio, multo minus ex ipsius auctoritate translatio fiat, sed multorum Episcoporum judicio, & maxima exhortatione.

Porrò Canones laudati easdem conditiones postulant. Nam 1. jubent, ut translatio fiat per Synodi Provincialis auctoritatem & consequenter multorum Episcoporum judicio. Itâ autem jubent, ut absque perfecta Synodo fieri vetent. Requiritur præterea, ut iustæ sint translationis causæ; cum translationes idè prohibeant, quia ex ambitione, vel avaritiâ procedunt. Denique, sicut Canon Apostolorum, translationum iniquarum ansam succidit, plebis scilicet desiderium verum, aut captatum, etiam si à pluribus cogatur: itâ & laudati Canones, sed multo dilucidius.

XV.

[Si quis Presbyter vel Diaconus, vel omnino ex catalogo Clericorum, relicta sua Parochia in aliam abscesserit, & cum penitus transferret præter sui Episcopi sententiam, in alia Parochia commoretur, eum non amplius celebrare jubemus: maxime si, eum adhortante Episcopo ut rediret, non paruit in contumacia & insolentia perseverans: is autem ibi ut Laicus communicet.]

Communicabant ut Laici, qui Laicorum Ordini communicabant. Per Communionem Laicam intelligi etiam potest, redituum Ecclesiæ pars, quæ Laicis Extraneis egentibus, & Litteras pacificas habentibus addita erat. Verumque esse hunc intellectum videtur; qua enim ratione sineretur pervicacem peccatorem Eucharistiæ communicare? Præterea, ut Clericus in Laicorum gradu communicet, oporteret eum esse depositum: at ex *Can. 3. Antioch.* ex quo hic depositus esse videtur, apparet, hæc verba, non amplius celebrare, depositionem non complecti; siquidem hæc pœna in Canone sequenti designatur per Cessationem à munere.

XVI.

[Sin autem Episcopus, apud quem sunt, nihil faciens decretam à munere cessationem, eos ut Clericos receperit, segregetur ut immodestæ & insolentæ Magister.]

XVII.

[Qui post sanctum Baptismum duobus conjugis fuerit implicatus, vel habuerit Concubinam, non potest esse Episcopus, vel Presbyter vel

duas, post Baptismum, uxores duxit, ab eo, qui, vel ambas, antè Baptismum, accepit, vel primã, antè Baptismum, acceptã, secundam post Baptismum habuit; sed omnem Bigamum ab Ordinibus excludat.

Part Posterior extat in *Can. 2. & 9. Conc. Nicani*, & in *Can. 9. Neocæsar.* Nam, si omnis, qui in peccatum lethale aut carnale incidit, ab Ordinibus excluditur; excludendus est ille, qui Concubinam habuerit,

18.

Quod fert hic Canon de tribus prioribus Mulierum generibus è Mosaica Lege desumptum est, *LEVIT. XXI. v. 7. 14.*

19.

Can. 2. Neocæsar. docet, mulierem leviro suo nubentem, ad pœnitentiam non admitti, nisi hoc matrimonium dirimat. Undè sequitur, huiusmodi nuptias pro nefariis habitas fuisse. Quæ cum ita sint, *Canon 19. Apost.* ex 2. *Neocæs.* & aliis, qui criminosos ab Ordinibus excludunt, desumptus esse videtur.

ARISTENUS in sua Epistolarum Canonicarum *Synopsi* refert Canonem iisdem verbis constantem, inter *Canones S. BASILII*, circa genus & tempus pœnitentiæ, propter peccata lethalia, imponendæ.

20.

Tanta est depositionis pœna, ut hic *Can.* necessariò intelligendus sit de propter quaestum facta fideiussione. Hæc autem cautio Clericis interdicitur, tum quia turpis lucri genus est & Clericis interdictum *Canone 17. Concil. Nicani*; tum quia eos negotiis Sæcularibus, à quibus abstinere debent, implicaret.

21. 22. 23.

C. 1. Concilii Nicani prorsus congruit cum 21. & 22. *Can. Apost.* *Can. 1. Neocæsar.* leviora delicta Clericorum depositione punit; puta, si uxorem duxerint, aut fornicati fuerint. *Can. 32. S. BASILII* deponit Clericos peccati ad mortem reos; cuiusmodi proculdubio est mutilatio. In superius laudata *Synopsi*, *ibid.* refert *Aristenus* Canonem *S. Basilii*, qui deponit Clericum seipsum secantem; & à Clericatu excludit Laicum eodem delicto irretitum: ille autem Canon de eadem mutilatione loquitur atque *Canones Apost.*

24.

Licet *Can. 1. Conc. Nicani* ab Ordinibus tantum excludat Laicum, qui se ipsum mutilavit, cum hoc nihilominus congruet, si tres anni Excommunicationis, hic definiti, in publica pœnitentia transgendi sunt: publici enim pœnitentes ab Ordinibus excluduntur.

25.

Can. 3. & 32. Basiliani idem declarant, nisi quod 3. de Diaconis fornicantibus duntaxat loquitur, & 32. de iis, qui sunt in Gradu; scilicet, Presbyteris, Diaconis & Subdiaconis. Denique eidem rationi illi *Canones* innituntur.

C. 51. ejusdem Basilii eandem doctrinam continet, & de omnibus Clericis loquitur; quos dividit, in eos, qui sunt in Gradu, de quibus mox locuti sumus, & in eos, qui sunt in Ministerio: quibus verbis designat Lectores, Cantores, Vasorum Sacrorum Custodes & similes ministros.

Tom. I.

Blasius

vel Diaconus, vel omnino ex numero Sacerdotali.]

XVIII.

[Qui viduam accepit, vel ejectionem vel meretricem, vel mimam, vel scenicam, non potest esse Clericus.]

Cum rarò accidat, ut mimæ non sint venales, inter meretrices potuerunt numerari. Sed etiam si se ipsas non vulgarent, constat eas non haberi inter castas; itaque sicut infamia mulieris de adulterio palam convictæ, ejus maritum ab ordinibus excludat (*Can. 8. Neocæs.*) ita infamia scenicarum statui annexa, earum virum ab Ordinibus excludere debet: & proinde hic Canon à *Neocæs.* deduci potuit.

Concil. Valent. anni 374. *C. 1.* prohibet ordinari eos, qui Viduas duxerunt. *Conc. Tolet.* 1. anni 400. coërcet Lectores Viduas ducentes *C. 30.*

XIX.

[Qui duas forores duxit, vel consobrinas non potest esse Clericus.]

Sensus hujus Canonis est, virum incestuosum ab ordinibus excludi.

XX.

[Clericus fidejubens deponatur.]

XXI.

[Eunuchus, si ex hominum injuria factus sit, vel in persecutione virilibus privatus sit, vel sic natus est, si dignus est, fiat Episcopus.]

XXII.

[Qui se ipsum mutilavit, ne sit Clericus; est enim sui homicida, & Dei opificii hostis.]

XXIII.

[Si quis, cum sit Clericus, se ipsum mutilavit, deponatur; est enim sui homicida.]

XXIV.

[Laicus, qui se ipsum mutilavit, tribus annis segregetur; est enim vitæ suæ insidiator.]

Per hunc Canonem, qui in plures annos excommunicat, facile exponitur *Can. 13.* & patet, quòd aggravare excommunicationem, idem sit, ac ejus tempus prorogare.

XXV.

[Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus fornicationis, vel perjurii, vel furti convictus deponatur & non segregetur; dicit enim Scriptura, non vindicabis bis in idipsum. Similiter & reliqui Clerici.]

Canon hic adversari videtur *Canoni 29. & 64.* qui deponunt & excommunicant simul Clericos. Ad conciliandos hos Canones, dici forsàn potest, crimina atrociora ex hac regulâ esse excipienda; præcipuè verò violatæ fidei crimen. Simoniam autem, de qua *Can. 29. &*

E

commu-

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

Blastanes Cap. 9. litt. Δ, ex sententia, non vindicabit bis in id ipsum, deducit prohibitionem imponendi pœnitentiam publicam Clericis depositis; eandem prohibitionem commemorat Can. 27. Codicis Ecclesie Africane. C. 1. Conc. Neocæs. deponit; atque etiam pœnitentiæ publicæ subjicit Clericos fornicantes, quod minimè fecisset, si notus fuisset Can. Apost. & pro Apostolico fuisset reputatus, vel etiam temporum Apostolicorum. Ex eo autem, quòd Canon Apost. mitior sit Neocæsariensi, potest colligi, illum esse hòc recentiore.

26.

Canon 10. Concil. Ancyran, & C. 1. Conc. Neocæs. conceptis verbis calibatam Presbyteris & Diaconis præcipiunt. Sed hunc, ex institutione Ecclesiastica tantum procedere docent, quia Can. 10. ab eo dispensare valet Episcopus. Licet autem hi Canones de Episcopis nominatim non loquantur, vix putari potest, Canones, qui Presbyteris & Diaconis continentiam præcipiunt, eadem Lege Episcopos non constringere.

Can. 4. Codicis Africani nominatim jubet Episcopos, Presbyteros, Diaconos, & ceteros, qui vasa sacra contrectant, à mulieribus abstinere. Canon autem 10. Ancyranus ostendit Canonem 26. Apost. hòc titulo non fuisse insignitum: probabile enim non est, Episcopo demandaturum fuisse dispensandi facultatem, à Canone tam venerandæ autoritatis.

27.

Canon hic ex duobus Scripturæ locis confectus est. Unus ex PAULI ad Timoth. & Titum, in quo, inter Clericorum dotes, hanc inserit, non percussorem. Alter à I. PETRI Epistolarum C. II. desumptus est; ubi fideles exhortans ad ferendam patienter persecutionem, CHRISTI exemplo utitur: qui, licet Innocens pro iis passus erat, atque ita patienter, ut, cum malediceretur, non malediceret, cum patereetur, non comminaretur.

Equidem apud Gratianum C. 2. Dist. 45. extat Canon Sæculi IV. huic argumento affinis: vetat enim Episcopos, Presbyteros, Diaconos verberare Subditos suos, qui peccant. Sed suppositivus est ille Canon, sicut Synodus Romana sub Silvestro I. ex qua desumptus est.

28.

Concilium Antioch. idem ferè præcipit Can. 4. verba ejus sunt: Si quis Episcopus à Synodo vel Presbyter vel Diaconus, à proprio Episcopo depositus, aliquid de ministerio agere ausus fuerit; nullam amplius spem restitutionis in alia Synodo neque defensionis locum ei habere liceat.

Quantumvis sit, inter hos Canones, in verbis discrimen, in substantia consentiunt; quod enim in altero eorum non continetur, subaudiri necesse est: v. gr. in Can. Antioch. de criminum vulgatione taceatur: Sed cum nemo damnari debeat, nisi propter crimina, secundum Juris regulas manifesta, id est, vel per confessionem rei, vel depositionem testium, aliamve similem viam; patet hanc manifestationem à Canone supponi. In Canone Apost. non dicitur Episcopum à Synodo Presbyterum & Diaconum à proprio Episcopo fuisse depositos; sed cum alia non sit legitima depositionis forma, credibile est id in Can. subaudiri. Quod attinet ad pœnam, depositio perpetua satis per suam diurnitatem compensat alterius pœnæ, scilicet excommunicationis, gravitatem. Sed, etiamsi major esset dissimilitudo, non tolleretur suspicio Canonem Apost. à Canone Antiochensino esse desumptum; quippe quæ ex industria, ad tegendam fraudem, procedere potest.

29. 30.

Observandum est primum, Can. 30. nihil continere præter expositionem 29. raro enim accidit, ut, absque pecuniâ, Principes ad hæc procuranda moveantur:

CANONES APOSTOLORUM.

communicationem cum Judæis & Hæreticis in Oratione, de qua Can. 64. agit, valdè ad infidelitatem accedere.

XXVI.

[Ex iis, qui, non ducta uxore ad Clerum promoti sunt, jubemus, si velint, uxorem ducere Lectores & Cantores solos.]

XXVII.

[Episcopum, vel Presbyterum vel Diaconum, qui verberat fideles, qui peccant, vel infideles, qui injuriam fecerint, & per hæc vult perterrefacere, deponi jubemus. Dominus enim nequaquam hoc nos docuit; contra autem, ipse verberatus non repercutit, maledictis petitus, maledicta non retulit, patiens, non minatus est.]

XXVIII.

[Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus justè ob manifesta crimina depositus, sibi aliquandò creditum ministerium attingere audeat, ab Ecclesia omnino abscindatur.]

XXIX.

[Si quis Episcopus per pecunias hanc sit dignitatem assecutus, vel Presbyter, vel Diaconus, deponatur, & ipse & qui eum ordinavit & à Com-

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

tur: eorum quippè ministri vix aliquem gratis auctoritate sua iuvant.

Satis erit igitur, si reperiamus aliquem veterem Canonem, qui cum 29. penitus congruat.

Canon ille est 2. *Calcedon.* qui de Ecclesiasticarum dignitatum venditionibus loquitur, pœnasque in emptores, atque in venditores, decernit. Hæc sunt ipsius verba: „Si quis Episcopus propter pecunias ordinationem fecerit, & non venalem gratiam in venditionem deduxerit, & propter pecunias ordinauerit Episcopum, vel Corepiscopum, vel Presbyterum, vel aliquem eorum, qui in Clero annumerantur, vel propter pecunias promoverit Oeconomum, vel Defensorem, vel Paramonarium, seu Monasterii administrum, vel aliquem ex Canone turpis lucri gratiâ, qui hoc tentasse convictus fuerit, de proprio gradu in periculum veniat, & qui est ordinatus ex ordinatione vel promotione, quæ instar mercatorii venum datur, nihil iuuetur; sed sit à dignitate, vel curatione, quam pecuniis adeptus est, alienus. Si quis autem adeo turpibus & nefariis lucris intercessor apparuerit, hic quoque, si sit Clericus, proprio gradu excidat, sin verò Laicus, aut Monachus, anathematizetur.”

Can. 11. Caus. 1. q. 1. S. GREGORIO NAZIANZ. adscriptus, excommunicat ac deponit simul eum, qui sacros emit Ordines, sed ille Canon ex Operibus ejus Doctoris desumptus, non est, quæ nihil simile continent.

31.

„Si quis Presbyter superbia Inflatus secernendum se ab Episcopi sui communione duxerit, ac separatim cum aliquibus, Schisma faciens, Sacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur & locum amittat.”

Can. 11. Codicis Ecclesie African.

Can. 6. Synodi Gangr. anathemate ferit eos, qui religiosos Conventus extrâ Ecclesiam faciunt.

Hi Canones conjuncti substantiam definitionis *Can. Apost.* continent, cujus triplex est Caput. 1. Quæri potest, quodnam sit illud Schisma quod damnat?

2. Quoniam de causa tantoperè execrandum sit? 3. Quoniam in Schismaticos, & eos, qui illis adherent, proponatur pœna? Hæc autem omnia in nostris *Can.* facile deteguntur, 1. Docent illud vetitum Schisma fieri per conventus religiosos & Sacrificia seorsim à Pastore oblata. 2. Superbiam & ambitionem esse causam hujus Schismatis, 3. Deponendos esse Clericos Altare erigentes, & Laicos eorum assecclas, esse excommunicandos. Diximus eos, quoad substantiam, convenire: Quædam sunt enim circumstantiæ in *Can. Apostol.* expressæ, quæ in aliis duobus omittuntur; sed subaudiri debent. Hæc autem sunt, 1. Ut Schisma nefarium sit, oportere, ut Pastoris, qui deseritur, nec fides nec mores fuerint damnati; hæc autem conditio ibi continetur, ubi dicitur, Schisma vetitum illud esse, quo superbia inflati, se, à legitimi Pastoris communione, secernunt. 2. Schismatis duæ ejusque assecclæ pluries antè Excommunicationem, & Depositionem, sunt admonendi. Hæc autem conditio semper requiritur ad Depositionem, & Excommunicationem, quoties delinquentes ob contumaciam coercendi sunt.

Ideò autem *Canon Afric.* excommunicat simul, ac deponit auctorem Schismatis, quia sæpè Hæresis accedit Schismati, *Can. 5. Concil. Antioch.* magis etiam ad hunc accedit; iisdem enim verbis constat, & tres admonitiones depositioni præmittendas, commemorat.

32.

Sententia generalis, eum qui, à proprio Episcopo excommunicatus est, ab aliis recipiendum vetans, legitur *Can. 5. Con. Niceni & Can. 6. Concil. Antiocheni.* Addunt illi Canones Exceptionem, scilicet, si Excommunicatio injusta à Synodo pronuntiata fuerit.

Inutilis est Exceptio, quam affert *Canon Apost.* Nam successor ejus qui excommunicavit, alium non

Tom. I.

habet

CANONES APOSTOLORUM.

Communione etiam omninò excindatur, ut Simon Magus à me Petro.]

XXX.

[Si quis Episcopus Sæcularibus Potestatibus usus, per eas Ecclesiam adeptus sit, deponatur, & segregetur, & omnes illi, qui communicant.]

Tantillum à *Calcedonensi Can.* recedunt hi, ut illius compendium merum esse videantur, cui aliquid novi ad tegendam ejus originem intextum est. In eò enim discrepant, 1. Quòd *Concil. Calcedonense* Ordinibus Sacris Ecclesiastica Officia conjungit, & venditoribus atque emptoribus intercessores adjicit. 2. Quòd *Can. Apost.* deponit simul & excommunicat eos, qui à *Calced.* tantum deponuntur. Sed leve est hoc discrimen: & prætereà, si quædam neglexit *Can. Calcedon.* quæ scripta sunt in *Can. Apost.* & quædam omisit *Canon Apost.* quæ leguntur in *Calcedon.* dicere possumus, auctorem eorum Canonum, eadem de causa, qua aliquid adjiciendum judicavit, aliquid etiam detrahendum censuisse.

In 30. *Can. Apost.* de Episcopatu solo agitur, quia se, solius hujus dignitatis Electioni, Princeps immiscebat.

Quoniam verò antequàm Principes Christiani fierent, eorum auctoritate abuti nemo potuit, ad consequendum Episcopatum, omninò credibile est, hunc Canonem antè Sæculum IV. quo Principes fidem amplexi sunt, confectum non fuisse.

XXXI.

[Si quis Presbyter, contempto proprio Episcopo, seorsim collectas egerit, & alterum Altare fixerit, Episcopo suo in religione, ac justitia, nulla in re condemnato, deponatur ut ambitiosus: est enim Tyrannus. Similiter autem & reliqui Clerici, & quotquot ei accesserint: Laici autem segregentur. Hæc autem post unam alteramque & tertiam admonitionem fiant.]

XXXII.

[Si quis Presbyter vel Diaconus ab Episcopo sit segregatus; non liceat alii eum recipere, quàm qui eum segregavit; nisi fortè mortuus sit Episcopus, qui eum segregavit.]

E 2

XXXIII.

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

habet Episcopatum, aliamve Jurisdictionem, quam ejus Prædecessor habebat.

33.

Can. 7. 8. Conc. Antiocheni, Canon. 11. Concil. Calcedon. docent extraneos absque pacificis Episcopis haud esse recipiendos, atque eò usque cum *Can. Apost.* consentiunt. *Canon Calcedon.* pacificas à commendatitiis distinguit, in eo, quòd hæ suspectis tantum personis dentur. *Canon. Antioch.* concedendarum pacificarum facultatem Episcopo reservat, sinit tamen probatissimos Corepiscopos eas quoque largiri.

Aliud discrimen observari potest inter hos Canones & *Can. Apost.* scilicet, quòd illi de Laicis & Clericis promiscuè loquantur, hic de Majoribus tantum Clericis.

34.

C. 9. Antioch. „Episcopos, qui sunt in una qua-
„que Provincia, scire oportet, Episcopum, qui præest
„Metropoli, & Curam suscipere totius Provinciae, eo
„quod in Metropolim undequaque concurrant om-
„nes, qui habent negotia: undè visum est eum
„quoque honore præcedere. Reliquos autem Episco-
„pos nihil magni momenti aggredi sine ipso, ut
„vult antiquior, qui obtinuit à Patribus nostris Ca-
„non, vel ad ea sola quæ ad uniuscujusque paræciam
„conferunt, & regiones, quæ ei subsunt. Unumquem-
„que enim Episcopum habere paræciæ suæ potesta-
„tem & administrare pro unicuique conveniente re-
„gione, & totius regionis, quæ suæ Urbi subest, Cu-
„ram gerere, ut etiam ordinet Presbyteros & Dia-
„conos, & unaquæque cum judicio tractet, & ni-
„hil ultra facere aggrediatur sinè Metropolitanò Epif-
„copo, neque ipse sinè reliquorum Sententia „

Qui conferet hos Canones prorsus deteget, *Can. Apost.* esse Canonis Antiocheni compendium merum. Uterque enim nihil aliud docent, nisi Metropolitanum, ut caput, & principem Provinciae Episcopum, à cæteris veneratione colendum esse: eos debere communia Provinciae negotia, cum eo conficere; adeò ut, circa hæc, sicut Metropolitanus, sinè Episcopis nihil valet, ita hi, sinè Metropolitanò nihil possint. Denique negotia singulis Diocæsisbus peculiaris, à singulis Episcopis esse curanda.

35.

Can. 2. Conc. Constantinop. 1. „Non vocati autem
„Episcopi, ultra Diocæsim ne transeant, ad Ordina-
„tiones, vel aliquas alias administrationes Eccle-
„siasticas „

Can. 13. Antioch. „Si Episcopus, nullo vocante,
„ad aliquorum Ordinationem, & Ecclesiasticarum re-
„rum ad se non pertinentium Constitutionem, inor-
„dinate insolenterque processerit, sint irrita ab ipso
„gesta, & in Synodo depositus pœnas det „

36.

Can. 17. Antioch. „Si quis Episcopus, accepta
„manuum impositione, & Populo præesse jussus,
„munus non susceperit, nec, ut ad sibi concedi-
„tam Ecclesiam proficiscatur, persuaderi possit, is
„sit excommunicatus, donec coactus suscipiat, vel
„perfecta Synodus Episcoporum Provinciae de illo
„aliquid decernat „

Conc. 18. Antioch. „Si quis ordinatus non ierit
„ad Paræciam, ad quam est ordinatus Episcopus,
„non suâ quidem culpâ, sed propter Populi recusa-
„tionem, vel aliquam aliam causam quæ à se non
„oritur, is sit & honoris & muneris particeps, dum-
„modò nullam rebus Ecclesiæ, in quâ convenit,
„molestiam afferat: is autem id suscipiat, quod per-
„fecta Provinciae Synodus, quoad se allatum est,
„judicando statuerit „

Can. 18. Conc. Ancyranum loquitur de Episcopis, qui non suscipiuntur in sedibus, ad quas fuerant addicti, ac jubet, *Si velint in Presbyterio residere, in quo prius erant Presbyteri, ipsos honore non moveri.* Quod intelligendum est de honore Episcopatus, quo spoliarentur,

fi

CANONES APOSTOLORUM.

XXXIII.

[Nullus Externorum Episcoporum, vel Presbyterorum, vel Diaconorum, sinè commendatitiis recipiatur; his verò allatis, examinentur, & si fuerint præcones pietatis recipiantur: sin minus, iis quæ sunt necessaria illis exhibitis, ad Communionem eos ne admittatis; multa enim per subreptionem fiunt.]

Attendendum est quod hic præcipitur circa Excussionem eorum, qui commendatitiis instructi sunt. Cujus ratio est, Episcopum, à quo impetratæ sunt hæ Litteræ, fortè deceptum fuisse. Eadem de causa cautius agunt, qui discutunt eos, qui Ordines petunt cum Litteris Dimissoriis proprii Episcopi, licet testetur eos prævia Inquisitione dignos, qui admitterentur inventos fuisse.

XXXIV.

[Episcopus unius cujusque Gentis nosse oportet eum, qui in eis est Primus, & existimare eum ut Caput: & nihil facere quod sit magni momenti præter illius sententiam: illa autem facere unumquemque quæ ad suam parochiam & pagos qui ei subsunt: sed nec ille absque omnium sententia aliquid agat, sic enim erit concordia, & glorificabitur Deus per Dominum JESUM CHRISTUM & Pater per Dominum in Spiritu Sancto, Pater, Filius & Spiritus Sanctus.]

Quod dicitur in fine hujus *Canonis*, Episcopis concordiam animo cum suo Metropolitanò agentibus, Deum Patrem, Filium & Spiritum Sanctum per hanc concordiam glorificari, adeò luculentum est testimonium fidei Deum in tribus Personis credentis, ut luculentius antè Arii errorem non existat, quod cum adversus Arianos nunquam adductum sit, oportet ut hic *Canon* non nisi post damnatum Arium confectus sit.

XXXV.

[Episcopus ne audeat extra fines suos facere ordinationes in Urbibus & pagis sibi non subjectis; sin autem hoc fecisse convictus fuerit, præter eorum sententiam qui tenent urbes illas & pagos, deponatur & ipse, & ii quos ordinavit.]

XXXVI.

[Si quis ordinatus Episcopus non suscipiat Ministerium, & Curam Populi sibi commissam, sit segregatus, donec eam susceperit: Similiter Presbyter & Diaconus. Sin autem profectus, non susceptus fuerit, non sua quidem voluntate, sed propter Populi improbitatem, ipse maneat Episcopus: Clerus autem civitatis segregetur, quòd hujusmodi insolentis Populi correctores non fuerint.]

Hic Canon cautionem continet, quæ nullibi reperitur; scilicet Clerum Urbis, cujus incolæ Episcopum sibi præfectum non suscipiunt, segregandum esse; quia ejus in coercenda plebe negligentia illius auctoritatis viam aperit.

XXXVII.

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

si sedem sibi constitutam, aliamve invadere tentarent.

^{37.}
Can. 5. Nicæus jubet, 1. Bina quotannis Concilia, in singulis Provinciis, haberi, ad discutienda judicia ab Episcopis lata. 2. Ea interim judicia impleri. Quantum ad Tempus attinet, *Canon* vult prius ante Quadragesimam celebrari, ut corda per jejunium purgantur à sordibus, quas litigando contraxerunt. *C. 20. Antiochen.* docet Provinciales Synodos, ad procurandam Ecclesie auctoritatem haberi, sed præsertim ad dirimendas Controversias Ecclesiasticas, easque bis in anno in singulis Provinciis celebrandas: priorem quartâ post Pentecostem hebdomadâ, alteram Idibus Octobris, quæ malè redduntur in Pandectis *Beveregii*, per 10. *Octobris* diem, item in *Codice Ecclesie Romane*, ac in Veteri Versione per *Jusellum* edita: 15^a. enim tantum die hujus Mensis collocandæ sunt, ut in *Codice Ecclesie Universalis* ejusdem *Juselli*, & in *Codice Dionysii Exigui*. Denique in his omnibus Collectionibus, Mensis October *Hyperbeteus* vocatur, ut in *Canone Apost.*

^{38.}
Can. 25. Conc. Antioch. Hic Canon tribuit Episcopo administrationem Rerum Temporalium ejus Ecclesie, eâ lege, ut eam peragat ex Presbyterorum vel Diaconorum sententiâ. Vetat eum ultra necessitatem aliquid sibi adsciscere, & finire ut à proximis aut famulis suis bona Ecclesie exhauriantur: quod si in alterutro peccaverit, ejus delicti rationem reposcet Synodus Provincialis. Quoniam obscuro judices admotis eorum fontibus illustrantur. *Can. Apost.* lucem afferet hic *Can. Antioch.* Ex eo enim patet, 1. Non prohiberi Episcopum ea quæ sibi opus sunt, sumere, 2. Episcopum non administrare seorsim, sed cum Presbyteris aut Diaconis, 3. Eum rationem suæ administrationis, non solum in altera, sed etiam in hac vitâ, reddere debere, canque, non solum de iis, quæ ipse, sed etiam quæ ministri ejus, aut proximi, dilapidaverunt.

^{39.}
 In Canonibus V. Priorum Sæculorum satis apparet esse quædam, quæ Sacerdotes, absque licentiâ, vel approbatione Episcopi gerere nequeunt. Sic *Canon 43.* vel *46.* (pro diversa computandi ratione) *Codicis Ecclesie Africanae*, Sacerdos absolutionem Pœnitenti publico dare prohibetur, absque consensu Episcopi. Sed hoc ita definitur, quia pœnitentium absolutio, non secus ac pœnitentiæ impositio, Episcopo reservata erat. *Can. 13. Conc. Neocæsar.* Sacerdotes rusticani, in Ecclesiâ urbanâ, præsentè Episcopo, mysteria celebrare nequeunt, vel Eucharistiam distribuere. Sed inde confici non potest, Sacerdotes, sinè licentiâ Episcopi perficere nihil valere, quia 1. Quod ibi definitur in gratiam Episcopi, id etiam definitur in gratiam Sacerdotum Urbanorum. 2. His officiis fungi poterant in Ecclesiâ Urbanâ, absentibus Episcopo, vel Sacerdotibus Urbanis. 3. Hic *Canon* significat, hæc ruri gerere posse Sacerdotes rusticanos; si quidem prohibitio Ecclesiam Urbanam tantum spectat.

In nullo Canone reperitur regula tantæ generalitatis, Sacerdotes scilicet, nihil valere, sinè Episcopi sententiâ. Ratio est quòd, cum Sacerdotio quædam munia annexa sint, oportet ut Presbyteri, absque licentiâ speciali, ea implere valeant.

Ad salvandum Canonem *Apost.* dicendum est, cum loqui de negotiis Communibus Diceceos, vel de Causibus Episcopo reservatis, aut de Officiis, ad quæ solus Ordo non sufficit; sed requiritur aliqua pars Jurisdictionis Episcopo attributa.

Inter negotia communia numerari potest administratio reddituum Dicecesi necessariorum, & possumus suspicari, hæc de causâ, *Can. 7. 8. Concil. Gangr.* prohibere, dari, vel recipi Oblationes Ecclesie factas, sinè consensu Episcopi, ejusve, cui hanc curam mandavit.

Tom. I.

40.

CANONES APOSTOLORUM.

XXXVII.

[Bis in anno fiat Episcoporum Synodus, & inter se examinent decreta Religionis, & incidentes Controversias Ecclesiasticas dirimant, semel quidem quartâ hebdomadâ Pentecostes, iterum autem hyperberetæi duodecimo.]

Per *Decreta Religionis*, quæ à Synodis Provincialibus discutienda sunt, *Fidei decreta* sunt intelligenda; quia hæc decreta potissimum decet *decreta Religionis* vocari; undè sequitur, illo tempore, quò confecti fuere *Can. Apost.* existimatum fuisse, quæstiones circa fidem versantes, posse in prima instantia à Synodis Provincialibus discipari.

XXXVIII.

[Omnium Rerum Ecclesiasticarum curam Episcopus gerat, & eas administret, tanquam Deo intuentè: Ne liceat autem ex eis aliquid sibi vindicare, vel propriis cognatis, quæ Dei sunt largiri: Si autem sint pauperes, ut pauperibus suppeditet: sed non eorum prætextu vendat, quæ sunt Ecclesie.]

Hic & sequentes usque ad 41. facti videntur ex *Can. 24 & 25. Antiochen. Concil.* quibusdam ex industria ad tegendum furtum immutatis, sed præsertim, initium ad finem, & finem ad initium transferendo.

XXXIX.

[Presbyteri & Diaconi sinè Sententiâ Episcopi nihil perficiant; ipse enim est, cujus fidei Populus Domini creditus est, & à quo, pro animabus, ratio exigetur.]

53

XL.

40.
Can. 24. Antioch. Rectè habet ut, ea quæ sunt Ecclesiæ, Ecclesiæ serventur cum omni cura & bona conscientia, & fide in omnium præsidem & judicem Deum, quæ etiam administrari convenit cum iudicio & potestate Episcopi, (hæc omnia leguntur in *Can. 38. Apost.* sed mutatis verbis, & inverso ordine) cui est populus concreditus, & eorum animæ, qui in Ecclesia congregantur. (Hinc desumpta est ratio *Can. 39. annexa*, propter quam Sacerdos nihil valet absque Sententia Episcopi.)

Sint autem manifesta quæ ad Ecclesiam pertinent, cum cognitione Presbyterorum & Diaconorum, qui circa ipsum sunt; ut ipsi sciant & non ignorent quæ sunt Ecclesiæ propria; ut si contingat Episcopum migrare ex vitâ, iis manifestis existentibus quæ ad Ecclesiam pertinent, ne ea intercidant & pereant, nec quæ sunt propria Episcopi rerum Ecclesiasticarum prætextu vexentur. Est enim iustum apud Deum & homines acceptum, ut Episcopus propria quibus velit relinquat, quæ sunt Ecclesiæ ipsi serventur, ut nec Ecclesia aliquod damnum sustineat, nec Episcopus Ecclesiæ pretextu proscribatur, vel qui ad eum attinent in causas incidant quibus & ipse post mortem maledictione oneretur.

41.
 Jam vidimus in *Canon. 38. 39.* statutum, quod hic iteratur, de facultate, quam habet Episcopus, administrandi temporalia suæ Ecclesiæ, atque huius regulæ rationem.

Hæc administratio tribuitur quoque Episcopo, à *Can. 25. Antioch.* modusque ejus exercendi ibi continetur. Quod hic adjicitur, posse Episcopum in suos, atque suorum hospitem usum, convertere redditus Ecclesiæ, non omittitur in *Antiocheno*, cum hac cautione, non debere Episcopum ultra quam opus habet sumere, juxta istud *PAULI, Vestitui & vestitui necessaria habentes his contenti simus.*

Qui sentiunt Ministros Sacros licet pingui Patrimonio instructos, è redditibus Ecclesiæ decerpere posse, undè se honestè exhibeant; clausulam *Canon. Apostolorum, si tamen indiget*, accipiunt in sensu *Conc. Antioch.* scilicet, si illud, quod infumitur ad eos exhibendos, reverà necessarium sit. Iidem Authores opinionem suam possunt confirmare, eodem quo utitur *Canon* argumento, ad probandum, posse Episcopum in suos usum convertere bona Ecclesiæ. Scilicet, legem Dei statuere, ut qui altari ministrant, ex altari alantur; eandemque esse conditionem ministrorum ac militum & centurionum, qui suis stipendiis nunquam militant. Hæc enim à Paulo accepta ratiocinia Clericum divitem ab egeno non distinguunt.

42. 43.
 Inter *Canones V. Priorum Sæculorum* atque hos duos *Apost.* aliam non reperio consonantiam, nisi quòd illi quoque ebrietatem Clericis interdiciant, cum hoc discrimine, quòd *Can. Apost.* eam nominatim prohibeant, & per Depositionem vel Excommunicationem coërceant; illi verò in ejus causâ tantum ei occurrant, vetando scilicet *Cauponarum* frequentationem. Eorum autem præcipui sunt *Can. 24. Conc. Laod.* qui vetat omnes Clericos, à Sacerdote ad minimum Clericum facta enumeratione, ad popinam ingredi. *C. 40. Concil. Carth.* apud Dionysium Exiguum, vel *43. apud Beveregium*, qui excepta necessitatis causa, prohibet Clericos ad manducandum vel bibendum cauponam adire. Quantum attinet ad aleam, quæ Clericis per eosdem *Canones* interdicitur, eam tacent *Canones V. Priorum Sæculorum*; sed *Leges Civiles ff. Lib. II. Tit. V.* ejus horrorem nobis incutiunt, dum ait Prætor: 1º. Si quis eum apud quem alea lusum esse dicitur, verberaverit damnumve ei dederit, sive quid eo tempore dolo ejus substractum

XL.

[Manifestæ sint Episcopi res propriæ, siquidem res habet proprias; & manifestæ res Dominicæ: ut sit in potestate morientis Episcopi, propria quibus vult, & ut vult, relinquere, & non rerum Ecclesiasticarum occasione res Episcopi, intercidant, qui nonnunquam uxorem habet & Liberos, vel cognatos, vel famulos; est enim iustum apud Deum & homines, ut nec Ecclesia damnum aliquod accipiat propter rerum Episcopi ignorationem, nec Episcopus vel ejus cognati Ecclesiæ occasione proscribantur, vel in negotia, litesque incidant qui ad eum pertinent, & ejus mortem maledictis prosequantur.]

Hic *Canon* superiori connectitur apud Dionysium Exiguum, perindè atque in *Can. 24. Conc. Ant.* ex quo ferè ad 1. verbum desumptus est, per hanc connexionem facilè exponitur *Canon* superior, qui de administratione reddituum Ecclesiasticorum proindè loquitur.

XLI.

[Jubemus Episcopum rerum Ecclesiæ potestatem habere. Si enim pretiosæ hominum animæ sunt ei credendæ, multò magis sunt committendæ pecuniæ; ut in ejus sit facultate omnia administrare, & iis qui egent per Presbyteros & Diaconos subministrare cum Dei timore & omni Religione, etiamsi sit opus in necessarium suum usum, & fratrum qui hospitio excipiuntur, ità ut ipse nullo modo egeat: Lex enim Dei statuit, ut qui altari affident ex altari alantur; quandoquidem nec miles unquam viatico suo adversus hostes progreditur.]

Valdè cavendum est ne ad bona profana producatur argumentum, hoc *Canone*, contentum, quo conficitur Episcopo dandam esse administrationem reddituum Ecclesiæ, ex eo quod animarum curam gerat, quæ his bonis longè pretiosiores sunt: nam bona Ecclesiastica inter res spirituales annumerantur, eisdemque ordini ascribuntur, cui animæ, ad quarum salutem constituti sunt. Valet autem consecutio à majori, inter res ejusdem ordinis sed bona profana ex ordine rerum temporalium sunt, multum à rebus temporalibus discrepante, ad quem ex hoc valere non debet consecutio.

XLII.

[Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus aleis, & ebrietatibus vacans, vel desistat, vel deponatur.]

XLIII.

[Hypodiaconus, vel Lector, vel Cantor, familia faciens desistat vel segregetur, itidem & Laici.]

Licet Ebrietas impudicitia mater sit, aliter in his *Canonibus* coërceatur, quam impudicitia, in *25. Canon. Apost.* & in *Can. 1. & 9. Conc. Neocæs.* Nam hic ad depositionem requiritur consuetudo; ebrietatibus vacans; & consuetudo inveterata, aut desistat. In cæteris, unicum delictum antè vel post ordinationem admissum ad depositionem sufficit.

Ex his etiam *Canonibus* sequitur eo, quo consecuti fuere, avo non omnia peccata mortalia ab ordinibus exclusisse, quoniam ebrietas nisi iteraretur, atque in ea perseveraretur, depositioni non erat obnoxia, nec consequenter exclusioni à promotione ad Ordines; nam

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

tum est, iudicium non dabo. 20. In eum qui a lea ludendæ causâ, vim intulerit, vel quæque res erit animadvertam.

44.

C. 17. *Nicenus*. Hic Canon eadem pœnâ propositâ vetat Clericos pecunias suas lucri gratiâ, sænori, sive magno, sive parvo collocare. Can. 4. Concil. *Laod.* idem prohibet; sed de Sacerdote duntaxat loquitur, nisi per Sacerdotes omnes Clericos intelligat, ut nonnumquam ab antiquis factum est.

45.

Can. 33. *Conc. Laod.* *Quid non oportet unâ cum Hæreticis vel Schismaticis orare*; Hic Can. *Apost.* in iis etiam continetur, qui orare cum excommunicatis vetant.

46.

Ex Can. 19. *Conc. Niceni*, & 70. *Conc. Constantinop. 1.* Discimus Sæculo IV. extitisse Hæreticos quorum Baptisma rejiciebatur, & alios quorum admittebatur. Priores sunt Paulianistæ, Anomiani, Montanistæ, Sabbelliani, atque ii omnes qui propter similes errores Baptismi formam immutabant. Canon. 8. Concil. *Laod.* rejicit quoque Baptismum Montanistarum. In eodem Sæculo S. *Basilii* eadem distinctione utitur. Adi BEVAREG. *Tom. II. pag. 7.* Syntagmatis alphabetici *Blaspharis*, Littera A. C. 2. ubi præcipue observandum est, vocabulo *Hæretici* non donari, nisi eos quorum Baptisma reprobatur; ceteri, licet in errore sint, Schismatici tantum nuncupantur. Fieri potest ut author Canon. *Apost.* hoc sensu usurpaverit verbum *hæretici*, licet ratio quam affert, ad reprobandum Baptismum Hæreticorum, Schismaticis etiam possit accommodari; filii enim Belial sunt ii, qui sponte in errore commorantur, & ab Ecclesia Catholica avulsi sunt. Sæpè accidit, ut nimium probandi studium rationes nimis probantes proferat. *Zonaras, Balsamon, Aristenus*; hujus Canonis doctrinam non reprehendentes, significant, illam ab Ecclesiâ Græcâ, eorum ætate, admitti.

47.

Canon hic duabus partibus constat: Posterioris substantia continetur in 46. Prior Donatistas videtur perstringere, qui iterum abluabant à Catholicis baptizatos. Illos quoque damnat, qui denuò baptizare auderent eos, qui abluti sunt apud Hæreticos, aut Schismaticos, quorum verus est Baptismus. Juxta C. 7. *Conc. Constantinop. 1.* inter hos numerandi sunt Ariani, Macedoniani, Sabbelliani, Novatiani, Quartodecimani, ceu Tetraditæ, Appollinaristæ. Ratio quæ pro utraque parte affertur, significat, authorem putavisse, Baptismi veri Ministrum esse verum Sacerdotem; dicit enim eum qui Catholicorum Baptisma iterat, vel Hæreticorum admittit, non distinguere veros à falsis Sacerdotibus. Sed fortè, per Sacerdotes intelligit Ministros; & falsos Ministros nuncupat omnes, qui juxta suum ritum, verum Baptismum conferre non poterant.

48.

Licet hic Canon immediatè videatur ex Evangelio desumptus fieri potest ut juxta Can. 102. *Cod. Ecclesie Africane* confectus sit, cujus verba sunt, *Placuit ut secundum Evangelicam & Apostolicam Disciplinam, neque dimissus ab uxore neque dimissa à marito alteri conjungatur, sed sic maneant vel sibimet reconcilientur: quod si contempserint ad penitentiam redigantur, in qua causa Legem Imperialem petendam promulgari.*

Ideo adversus divortia petendam esse Legem definiunt Patres Africani, quia An. 331. promulgata fuerat Lex, quæ Christianum à Pagano non distinguens, autoritatem dabat repudio, cum facultate aliis in eundi in certis casibus Matrimonii. Lex illa extat in *Cod. Theodos. Lib. 3. Tit. 16. Leg. 1.* Ablavio inscripta.

49.

In V. Prioribus Sæculis nullum Concilium loquitur

CANONES APOSTOLORUM.

nàm delicta depositioni obnoxia à promotione quoque excludebant.

XLIV.

[Clericus à debitoribus usuras exigens, aut desistat aut deponatur.]

LXV.

[Episcopus vel Presbyter vel Diaconus, qui cum Hæreticis comprehensus est, segregetur: sin autem eis tanquam Clericis aliquid operari permiserit deponatur.]

XLVI.

[Episcopum vel Presbyterum qui Hæreticorum Baptisma, vel Sacrificium admiserit, deponi jubemus; quæ est enim conventio CHRISTI cum Belial? aut quæ pars est fidei cum infidei?]

XLVII.

[Episcopus vel Presbyter eum qui verè habet Baptisma, si de integro baptizaverit, vel si eum, qui de impiis pollutus est, non baptizaverit, deponatur, ut qui irrideat Crucem Domini, & non discernat Sacerdotes veros à falsis Sacerdotibus.]

XLVIII.

[Si quis Laicus, suâ ejectâ uxore, vel aliam acceperit, vel ab alio solutam, segregetur.]

Hic Canon de Laico solo loquitur, quia solus Laicus in ejusmodi delictum cadere poterat.

Cum hic Canon indistinctè prohibeat viro, qui suam uxorem dimittit, aliam ducere, adversatur distinctioni Græcorum, qui contendunt, ibi agi de divortio sine causâ factò, nec cogitant, ubi Lex non distinguit, ibi nihil distingui debere.

XLIX.

[Si quis Episcopus, vel Presbyter ex Domini ordi-

E 4

ordi-

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

tur de Baptismo in nomine trium Patrum, vel trium Filiorum, vel trium Spirituum collato.

50.

Can. 7. Concil. Constantinop. 1. Commemorat Baptisma unica immersione peractum. Sic baptizabant Eunomiani. Sed Canon Apostol. de aliis Hæreticis loqui videtur: nam Eunomiani unica immersione non utebantur ad significandam unicam CHRISTI mortem, sed ad fingendam unicam in Deo personam. Hæretici autem à Canone Apost. damnati, semel tantum immergebant; quia baptizabant in mortem CHRISTI, sed fortè sensus Canonis est, quoniam Baptisma non est conferendum in nomine mortis CHRISTI, sed in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, ita non sufficit una immersio, sed tres requiruntur.

51.

Plures Canones Synodi Gangr. damnant eos qui à nuptiis abhorrent, v. gr. C. 14. 9. 14. Eiusdem Conc. Canon. 2. anathematizat eos qui carni um usum detestantur. Can. 14. Ancyr. vetat Clericos à carne abstinere propter aliam quam Religionis causam; jubetque illam, ad vitandam omnem suspicionem, degustari.

52.

Omnes Canones V. Priorum Sæculorum, qui pœnitentiam atrociorum criminum definiunt, peccatores pœnitentes rejici vetant. Hic igitur Can. Apost. nihil docet, quod in antiquis Canonibus non continetur, etsi à nullo speciatim, ab omnibus pœnitentialibus Canonibus desumptus est.

Canones 1. & 2. Con. Sard. qui communionem morientibus in certis casibus negant, huic videntur aduersari; plures enim eruditi, per Communionem, Reconciliationem intelligunt; sed, etiam si Canones Sardic. morientes absolvi prohiberent, Canoni Apost. non repugnarent. Hic enim non prohibet rejicere peccatorem, ut respiscat; sed ejicere omninò, præclusa spe reconciliationis cum Deo. Præterea, probabile est Can. Sardic. loqui de participatione Eucharistiæ; quia Communionem Laicam vocant eam, quam interdicit etiam in morte, nullum porò discrimen erat inter Communionem reconciliationis, tum Clericorum, tum Laicorum.

53.

Canones Synodi Gangr. qui prorsus à carnibus abstinere propter abominationem vetant, tam in Dominicis, quam in cæteris diebus, id vetant.

Canon 8. ejusdem Synodi vituperare videtur eos, qui festis diebus propter exercitationem jejulant, quod probatur à Canone Apostol. Non tamen ideò repugnant; quia Can. Apost. jejunium probat à sincera pietate descendens: Canon autem Synodi Gangr. vituperat jejunium à spuria pietate profectum; ut indicant hæc verba, propter eam quæ existimatur exercitationem.

54.

Eadem prohibitio videtur in Can. 24. Concil. Laodic. omnes Clericos atque etiam Monachos complectens; sed nulla pœna proponitur: hic verò adjicitur Excommunicatio.

Can. 49. vel 43. Concil. Carth. regulam & exceptionem hic propositam continet; sed pœnam omittunt. Hæc sunt verba, ut Clerici comedendi vel bibendi gratiâ Cauponam non ingrediantur, nisi hospitii necessitate compulsi.

55. 56.

Nihil habemus in veteribus Conciliis his duobus Canonibus adfines. Prior confectus videtur ex historiâ Act. Cap. XXIII. v. 3. 4. 5. relatâ. Can. 18. Conc. Nicani, qui majorem Episcopo tribuit honorem,

CANONES APOSTOLORUM.

ordinatione non baptizaverit, in Patrem Filium & Spiritum Sanctum, sed in Tres principii expertes, vel tres Filios, vel tres Paracletos deponatur,]

L.

[Si quis Episcopus non tria unius mysterii Baptismata perferat, sed unum Baptisma, quod datur in mortem Domini, deponatur: non enim dixit Dominus, in meam mortem baptizate; sed, euntes docete omnes gentes, baptizantes ipsos in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti.]

S. Basilius triplicem immersionem numerat inter res à traditione, non à Scriptura descendentes. Lib. de Spir. S.

L I.

[Si quis Episcopus vel Presbyter, vel Diaconus vel omninò ex Sacerdotali numero, à nuptiis, carnibus, vino, non propter exercitationem sed propter abominationem abstinet, oblitus quòd omnia pulchra valde, & quòd masculinum & fœmininum fecit Deus hominem, sed blasphemans calumniatur officium; vel corrigatur vel deponatur, & ex Ecclesia ejiciatur, similiter & Laicus.]

L II.

[Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, eum qui à peccatis convertitur, non recipit, sed ejicit; deponatur: quoniam CHRISTUM molestiâ afficit, qui dixit gaudium est in Cœlo propter unum peccatorem pœnitentiam agentem.]

L III.

[Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus in festis diebus, carnem & vinum non sumit, abhorrens non propter exercitationem, deponatur, ut qui habeat injustam conscientiam propriam, & sit multis offensionis causa.]

L IV.

[Si quis Clericus in Cauponam comedens deprehensus fuerit, segregetur; præterquam si in publicum diverforium, propter necessitatem diverterit.]

L V.

[Si quis Clericus Episcopum contumeliâ affecerit, deponatur: Principi enim Populi tui non maledices.]

L VI.

[Si quis Clericus Presbyterum vel Diaconum, injuriâ affecerit, segregetur.] Nihil

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

rem, quam Presbytero, vel Diacono, ostendit quoque contumeliam Episcopo iniustam summa cum æquitate gravius puniri, quam quæ Presbytero vel Diacono irrogatur. Ille igitur Canon fundamentum continet discriminis inter Canon. 55. & 56. Apost. extantibus.

57.

Canones qui vetant abhorreere ab operibus divinis rationis & sensus expertibus, superius laudati, docent irridendas non esse creaturas rationis participes, quorundam vitiorum naturalium occasione. Hi sunt Can. 2. Conc. Gangr. & C. 14. Concilii Ancyran.

58.

Can. 18. & 19. Conc. Laodicensi docent, tantam esse Episcopi ad Sacras Conciones obligationem, ut illæ inter officii mysteriorumque partes numerarentur. Hoc sensu legitur in Codice Ecclesie Universalis, & in Pandectis BEVEREGII, post Sermones Episcoporum. Idem sensus est harum vocum, post Allocutiones Episcoporum, apud Dionysium Exiguum; & harum, post tractatum Episcoporum, in Cod. Ecclesie Romana. Hujus obligationis gravitas magis innotescit per Can. 12. ejusdem Concilii. Inter præcipuas enim dotes, quibus Sacerdos instructus esse debet, ut in Episcopum assumatur, hæc requiritur, ut diu probatus sit, & in verbo fidei, & in recti verbi dispensatione. (apud Beveregium) Jamvero si, ut quis fieret Episcopus, diu in verbi ministerio probandus erat, patet, Sacerdotes concionari solitos esse, atque etiam ad concionandum altricatos.

59.

Si Canon hic, de ferenda Clericis egentibus ope ex rebus Ecclesie, loquatur, innititur Canon 25. Conc. Antioch. qui Episcopo committit curam distribuendorum pauperibus illorum reddituum, à quibus Clericos potissimum eligere debet. Si autem, de adjuvandis Clericis egentibus, ex propriis Episcopi, vel Presbyteri, bonis, hic agatur, nullum scimus Canonem antiquum, qui de hoc officio loquatur; non quod æquum non sit; sed quia illius commemorandi opportunitas non adfuit.

60.

Hic Canon ut consecutio in suo principio continetur, in Canone 59. Conc. Laod. & in Can. 24. Cod. Ecclesie Africana.

Prioris hæc sunt verba: quod non oportet privatos Psalmos in Ecclesia legi, nec libros non Canonicos, sed solos Canonicos Veteris & Novi Testamenti.

Quod, in Posteriore, nostro argumento congruit, sic concipitur: Item placuit, ut, præter Canonicas Scripturas, nihil in Ecclesia legatur sub nomine Divinarum Scripturarum.

61.

Si, processu temporis, aliquod delictum animæ circa personam reperiat hujusmodi, & à duobus vel tribus testibus arguatur: à Clero talis absteat. Can. 2. Concil. Niceni, apud Dionys. Exiguum. In Codice Ecclesie Universalis, hæc verba etiam leguntur, à Clero absteat: In cæteris versionibus legitur, à Clero cesset. Prior locutio significare videtur talem non esse promovendum; posterior, deponendum esse disertè indicat. Idem docet Canon. 9. Concil. Neocæs. Præmissis enim Sacerdotem peccato corporali pollutum à mysteriorum celebratione arcendum esse, si confiteatur hoc se admisisse antè ordinationem, addit, eum conscientie dimittendum esse, si nec illud confiteri velit, nec evidentè possit convinci.

62.

1. & 2. Can. Concil. Ancyran de negatione CHRISTI, per Sacrificia Idolis oblata, loquuntur, ut significant, Presbyterum & Diaconum hujus sceleris reos, deponendos esse, nisi illud cito deleant; acriter pro CHRISTO pugnando; quod si fecerint, dignitatem suam conservantes, ab Ordinum exercitio duntaxat excludentur.

63.

CANONES APOSTOLORUM.

Nihil in Laicos, qui talia auderent, definiunt hi Canones; fortè quia nemo Laicus in hæc facinora prorumperet

LVII.

[Si quis Clericus claudum, vel surdum, vel cæcum, vel eum, cui vitiosus est incessus, irriserit, segregetur; similiter & Laicus.]

LVIII.

[Episcopus & Clericus, qui Cleri vel Populi curam non gerit, & eos pietatem non docet, segregetur, &, si in negligentia & socordia perseveret, deponatur.]

LIX.

[Si quis Episcopus vel Presbyter, cum sit aliquis ex Clericis egenus, ea quæ sunt necessaria ei non suppeditat, segregetur: si autem perseveret, deponatur, ut qui fratrem suum interfecerit.]

LX.

[Si quis falsò inscriptos impiorum Libros tanquam Sanctos in Ecclesia publicat, ad Populi & Clerici perniciem, deponatur.]

LXI.

[Si adversus fidelem aliqua accusatio intendatur, vel fornicationis, vel adulterii, vel alicujus aliis prohibita actionis & convictus fuerit, ad Clerum ne provehatur.]

LXII.

[Si quis Clericus, propter metum humanum, Judæi, vel Græci, vel Hæretici negaverit, siquidem nomen CHRISTI, ejiciatur: si autem nomen Clerici, deponatur: poenitentiam autem ageas, ut Laicus recipiatur.]

LXIII.

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

63.

Canon hic ex Cap. XV. ACTOR. excerptus videtur.

Ineptè cum delictis pœnæ temperantur, dùm hinc deponitur Episcopus sanguinem comedens, illinc autem depositionis minæ fiunt in Clericum ebriosum, & in delicto suo pertinacem, ut in *Can. 42. 43.* undè verosimilius est, hunc Canonem loqui de eo, qui Mosaicam Legem contemnens, quam vigere putaret, sanguinem comedit.

64.

Can. 32. LAOD. Quod non oportet cum Hæreticis, aut Schismaticis orare. Can. 37. 38. ejusdem Concil. prohibent communicare cum Hæreticis, vel Judæis, in rebus ad eorum cultum pertinentibus, qui impietas nuncupatur in 38. Can.

65.

Can. 8. S. Basilii loquitur de homicidio in irâ impetu admissio ab eo, qui, non occidere, sed vulnerare tantùm intendebat. *Can. 55.* deponit Clericos, qui Latronibus oblitentes, eos occidunt; & segregat Laicos in pari causa: nec distinguit utrùm se tutando occiderint; an aggrediendo. *BALSAMON in hunc Can. dicit, Clericos, quocunque modo occidunt, deponi, modo homicidium ex voluntate profectum sit; de hac enim homicidii specie intelligendus est hic Can. Jam narraverat statutum fuisse in Synodo sub Patriarcha Constantino. Cliareno habita, ut, secundùm Ecclesiasticas Leges, etiam Laici, qui Latrones occidunt, sive eos aggrediendo, ad tollendam è societate eorum molestiam, sive se ipsos tuendo, coercerentur, eoque gravius, quò, ex illorum manibus elabi facilius poterant.*

66.

Can. 18. Concil. GANGR. si quis, propter eam, quæ existimatur, exercitationem, in dominico jejunit, sit anathema. *Can. 16. & 49. Concil. Laod.* docent, cur, in Orientis partibus, Sabbatho jejunare illicitum erat? Scilicet, quia in pluribus rebus dies illa Dominicæ accedebat. Legebantur enim Evangelium & Scripturæ Sacræ, &, per quadragesimam, offerebatur Sacrificium: operibus autem servilibus incumbere ideò licitum erat, ne Christianos Judæico ritu vivere putaretur.

67.

Ex *Can. 11. Concil. Ancyran* patet, cur hic Canon 67. suam definitionem restringat ad casum, quo rapta mulier alteri desponsa non est; scilicet, quia hæc viro suo restituenda est. *Desponsas aliis puellas, & ab aliis postea raptas, placuit iis, quibus desponsæ erant reddi, etiamsi vim passæ sint.*

Canon 23. S. Basilii exponit, quid significet vox *segregetur*: & indicat hunc Canonem de segregatione penitentia annexa, loqui. Hæc sunt ejus verba; *Qui à se stupratam in uxorem detinet, stupri quidem penam subibit; ei autem mulierem habere permittetur.* Quibus verbis docet *Basilius*, eum, qui ducit mulierem, quam vitaverat, ideò à penitentia non esse immunem.

68.

Canone 48. *Cod. Ecclesiæ Africanæ* Ordinationes iterari prohibetur. *Innocentius I.* Pontifex reprobatur Ordinationes Arianorum, licet eorum Baptisma approbet, hæc de causâ, quòd, si Baptisma eorum imperfectum sit, quia Spiritum Sanctum dare nequeunt, & ideò hæc suppleatur impositis super resipiscentes manibus, vana est eorum ordinatio, quia multo minus plenitudinem Spiritus dare possunt. *C. 47. Collect. Decretor. Pontif. per Dionysium Exiguum.*

69.

Can. 19. Conc. GANGR. Si quis eorum, qui exercentur absque corporali necessitate, se insolenter gerat, & tradita jejunia, quæ communiter servantur ab Ecclesiâ, dissolvat, perfecta in eo residente ratione, sit anathema.

CANONES APOSTOLORUM.

LXIII.

[Si quis Episcopus vel Presbyter, vel Diaconus, vel omninò ex Sacerdotali Catalogo, comederit carnes in sanguine animæ suæ, vel quod à feris captum, vel morticinum, deponatur; hoc enim lex prohibuit: si autem Laicus sit, segregetur.]

LXIV.

[Si quis Clericus, aut Laicus, in Synagogam Judæorum, vel Hæreticorum, introierit ad orandum, & deponatur, & segregetur.]

LXV.

[Si quis Clericus injurgio quemquam pulsaverit, & uno ictu interemerit, ob impotentis animi sui efrænationem, deponatur. Laicus verò si fuerit, segregetur.]

Doctrina hujus Canonis, velut consecutio in suo principio, continetur in 23. & 24. suprâ. Nam, si mutilatio depositionem Clerici, excommunicationem Laici meretur, à fortiori, homicidium in ira patratum, deponet Clericum, & segregabit Laicum.

LXVI.

[Si quis Clericus deprehendatur die Dominico jejunans, aut Sabbatho, præter unum solum, deponatur: si verò Laicus segregetur.]

Doctrina hujus Canonis continetur in 51. & 53. suprâ, qui generatim prohibent, quod hic specialius interdicit.

LXVII.

[Si quis Virginem non desponsatam vi allata habet, segregetur: ei autem aliam accipere non liceat; sed illam retinere, quam elegit, etiamsi pauper sit.]

LXVIII.

[Si quis Episcopus vel Presbyter vel Diaconus secundam Ordinationem ab aliquo susceperit, deponatur & ipse, & qui ordinavit; nisi utique constiterit quòd ab Hæreticis Ordinationem habuerit: qui enim ab iis baptizati, vel ordinati sunt, ut Fideles, & Clerici sint, fieri non potest.]

LXIX.

[Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel Lector, vel Cantor Sanctam Paschæ Quadragesimam non jejunit, vel quartum diem vel

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

Can. 10. Conc. LAOD. Quòd non oportet in quadragesimæ postrema septimana quintæ feriæ jejunium solvere, & totam quadragesimam dehonestare, sed oportet totam quadragesimam jejunare, aridis vescentes.

C. 15. S. BASIL. Non reprehendet nos quisquam quartam & sextam feriam observantes, in quibus nobis jejunare secundum traditionem cum ratione præceptum est.

Ex his Canonibus patet; nihil continere *Can. 69.* quod non in antiquis Canonibus reperitur, exceptâ penâ, quæ nihil singulare habet.

70.

Can. 37. 38. Conc. LAOD. Quòd non oportet quæ à Judæis festiva accipere, neque unâ cum eis festum agere; Quòd non oportet à Judæis azima accipere, vel eorum impietatibus communicare.

Discrimen horum Canonum à Canone Apost. levisimum est; nam, si ille nominatim de utroque personarum genere loquatur, de quibus agere solent Canones, hi etiam illas continent, neutrum genus adpellando. Pœna autem in Can. Apost. proposita adeò vulgaris est, ut in aliis subaudiri eam probabile sit.

71.

Quæcumque, in hoc Canone, Judæos spectant, ex majori parte continentur in *Can. 37. Conc. Laod.* Nam omnia, quæ hic prohibentur, in Festis Judæorum peraguntur, quibus interesse vetat *Can. Laod.*

Quod spectat ad paganos in *39. Can. ejusd. Concilii* legitur his verbis; quòd non oportet cum gentibus festum agere, & eorum impietati communicare.

72. 73.

Can. 8. GREG. NYSS. Sacrilegium in antiquâ Scripturâ cædis quidem condemnatione non visum est tolerabilius; similiter enim & qui cædis convictus erat, & qui res Deo dedicatas abstulerat, lapidationis supplicium subibat. Ecclesiastica autem consuetudo, lenitate nescio quomodo utens, tolerabilius illius morbi piaculum existimavit: nam, breviori tempore Sacrilegos, quàm Adulteros punivit; Adulteros igitur 17. annos à Communionem expellit. *Can. 2. Epist. Cyrilli ad Dominum* vasa pretiosa inalienabilia... Ecclesiis servari jubet.

Huc accedit *Can. 24. Conc. Calced.* qui Monasteria Deo dicata in sæcularem habitationem convertere vetat.

74.

Can. 74. 87. Cod. Eccles. Afric. Excommunicatur Quod vult Deus, quia se in Concilio siturum, ad diluendam accusationem, pollicitus, non comparuit: itaque hic Canon substantiam Canonis 74. suppeditat. Scilicet, si Episcopus accusatus & citatus vadimonium per contemptum deserit, ille puniri debet, ne ejus contumacia illi in lucrum cedat. *Can. 19. ejusdem Cod.* docet, Episcopum accusatum, qui elapso, postquam ab Electis iudicibus citatus est, mense non comparet, segregandum esse; nisi se legitimo impedimento distentum fuisse doceat, quo casu dabitur alius mensis, quo elapso, nisi se ipsum purgaverit, segregandus est. *Can. eodem.* Episcopus, qui ad universalem Ecclesiæ Africanæ Synodum causam suam discutendam non defert, suum ipse iudicium pronuntiat.

75.

Ex *Can. 129. Cod. Eccles. Afric.* Hæretici Clericos accusare non possunt, & *Can. 131. ejusdem Cod.* ejus, qui accusare nequit, depositio non admittitur.

Canone 6. Concil. Constantinop. I. Hæretici declarantur, ad accusandum Episcopum, inhabiles. Porro, numerus testium à nullo veteri Concilio, præter Nicænum *C. 20.* definitur: ejus autem decretum planè congruit eum *Can. Apost.* ita ut author hujus Canonis cum ex Nicæno sumere potuerit. Synodus autem Nicæna numerum testium accepit à PAULO I. *Timoth.*

V. 19.

CANONES APOSTOLORUM.

vel Parasceveni, præterquam si propter imbecillitatem corporalem, deponatur: si sit autem Laicus, segregetur.]

LXX.

[Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel omnino ex Catalogo Clericorum jejunat cum Judæis, vel cum illis Festos dies agit, vel ab ipsis Festis xenia accipit, ut v. gr. azyma, aut quod tale, deponatur: si verò sit Laicus, segregetur.]

LXXI.

[Si quis Christianus oleum deferat in Templum Gentium, vel in Synagogam Judæorum, in eorum Festis, vel Lucernam accendit, segregetur.]

LXXII.

[Si quis Clericus vel Laicus à Sancta Ecclesia ceram vel oleum auferat, segregetur.]

LXXIII.

[Vas aureum, vel argenteum, vel velum sanctificatum, nemo amplius in usum suum convertat hoc enim fit præter jus & contra leges: si quis autem deprehensus fuerit, mulctetur segregatione.]

LXXIV.

[Episcopum à viris fide dignis ob aliquid accusatum, ipsum ab Episcopis vocari necesse est, & si se quidem stiterit, & confessus vel convictus sit, statuatur pœna: si autem vocatus non paruerit, secundò etiam vocetur, missis ad ipsum etiam Episcopis duobus; si autem sic non obedierit, vocetur & tercio, duobus ad eum rursus missis Episcopis; si autem vel sic aspernans & contumax se non stiterit, Synodus ea, quæ voluerit, adversus eum pronuntiet, nec lucri facere videatur, dum iudicem subterfugit.]

LXXV.

[In testimonium adversus Episcopum, Hæreticus ne admittatur, sed nec unus solus fidelis: in ore enim duorum vel trium stabit omne verbum.]

LXXVI.

CANON. V. PRIORUM SÆCULORUM.

V. 19. qui duos aut tres testes ad Presbyteri condemnationem requirit.

76.

Can. 23. Conc. ANTIQCH. Episcopo non licere pro se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum vitæ perveniat, quod si tale aliquid factum fuerit, irritum esse hujusmodi constitutum.

Canon 6. Concil. Niceni rescindit Electionem Episcopi alibi quam in Concilio Provinciali factam.

Can. 32. Codicis Ecclesiæ Africane vetat Episcopum proximis suis dare bona, quæ acquisivit, dum esset Episcopus, & pecuniâ ex relictibus Ecclesiæ residuâ.

77.

Ex Can. 1. Conc. Nic. discimus, vitia corporis, quæ Officiis Ecclesiasticis non sunt impedimento, ab Ordinibus non excludere.

78.

GELASIUS C. 16. excludit ab Ordinibus aliqua corporis parte imminutos: & C. 19. corpore sauciaturum. Si autem objiciatur, rationem à Gelasio allatam non solum eos excludere, quos corporis defectus ad munia Ecclesiastica inhabiles facit, sed etiam eos, qui carent aliqua parte ad Ordinis exercitium parum necessaria; scilicet, quia Lex Officia Sacra hujusmodi personis interdicit: respondemus, licet ea sic se habeant, nihilominus constare in V. Prioribus Sæculis esse Canones, qui idem prohibeant, quod 78. Apostolorum.

79.

Utique adeo sanè comperimus in licita quæque prorumpere, ut demoniis similibusque passionibus irretitis Ministeria Sacrosancta tractare tribuatur, quibus si hoc opere positis aliquid propria necessitate occurrat, quis de sua fidei salute confidat, ubi Ministros ipsos curationis humanæ tanta perspexerit calamitate vexari, atque ideò necessariò removendi sunt, ne quibuslibet, pro quibus mortuus est CHRISTUS, scandalum generetur infirmis. GELAS. Cap. 19. in Collectione Dionysii Exigui.

Altera Canonis pars aliquatenus continetur in Responsis *Timothæi*, Patriarchæ Alexandrini, qui unus est ex 150. Patribus Concil. Constantinop. I. C. 3.

Interrogatio. Si quis, cum sit fidelis, à dæmone corripiatur, debet ne Sanctorum Mysteriorum esse particeps, an non?

Resp. Si Mysterium enunciet, nec ullo modo blasphemet, sit particeps, sed non singulis diebus; sufficit enim, si statim temporibus.

Dici nequit Energumenum, qui enuntiat Mysterium & nullo modo blasphemet, uti potest Mysteria percipere, ita posse eos conficere, & proinde ad ordines promoveri: præterquam quod enim majus est sacra conficere, quam percipere, majus etiam est ea simul perficere & percipere. Denique, correptus à dæmone statim tantum temporibus Mysteriis participare valet: Ordines autem astringunt ad percipiendum quotidie, quando eorum Officium Sacrificium quotidie offerri postulat.

80.

Can. 2. Concil. NICENI. Quoniam multa vel necessitate vel urgentibus alioqui hominibus, præter Canonem Ecclesiasticum, facta sunt, ut homines, qui è vita Gentili ad fidem nuper accesserunt, & exiguo tempore Catechumeni, id est initiati, fuerint, statim ad lavacrum spirituale deducant, & simul ac baptizati fuerint ad Episcopatum vel Presbyteratum provehant, rectè habere visum est, ut nihil deinceps tale fiat: nam & Catechumeno tempore opus est, & post Baptismum majore probatione &c.

Hæc ultima ratio ad recentes pœnitentes producit, & ostendit eos, non magis quam Neophytos, ad Ordines admittendos esse. Exceptio Can. Apost. è manifestatione divinæ voluntatis petita, subauditur in Can. Concilii, hæc enim necessitatem probationis tollit.

81.

CANONES APOSTOLORUM.

LXXVI.

[Quod non oportet Episcopum fratri vel filio gratificantem, ad Episcopatus dignitatem, quem vult, eligere: Episcopatus enim hæredes facere justum non est, ea quæ Dei sunt humano effectu largientem: non enim licet Ecclesiam Dei in hæredes conferre. Si quis autem hoc fecerit, irrita quidem Electio maneat, ipse quoque segregatione mulctetur.]

LXXVII.

[Si quis vel oculo orbatus, vel scemore oblaesus, Episcopatu autem dignus sit, fiat: non enim corporis damnum eum polluit, sed animæ inquinatio.]

LXXVIII.

[Qui autem est furdus & cæcus, ne sit Episcopus, non ut pollutus, sed ne Ecclesiastica impediantur.]

LXXIX.

[Si quis Dæmonem habeat, ne fiat Clericus; sed neque cum fidelibus precetur: purgatus autem recipiatur, & si sit dignus, fiat.]

Secunda Pars hujus Canonis primam complectitur: nam, si non licet Energumeno cum fidelibus orare; multo minus ei licere debet ad Ordines ascendere.

LXXX.

[Eum, qui è vita Gentili accesserit, & baptizatus fuerit, vel ex improba vivendi ratione, non est æquum protinus Episcopum fieri. Iniquum est enim, ut, qui sui nondum experimentum ostenderit, sit aliorum magister; nisi fortè hoc Divina gratia fiat.]

LXXXI.

81.

Canon 7. Concil. Calced. anathemate ferit Clericos, qui Sæculares dignitates suscipiunt.

Innocentius I. inter eos, qui promoveri non debent, numerat eos, qui administraverunt: *Si quis fidelis administraverit*. Quod de administratione publicâ, non secus ac de privatâ, intelligendum est. Ratio autem peculiaris hujus irregularitatis est, quod omnis administratio, ac maxime publica, aliquandò obnoxia sit pœnis, quæ Ecclesiam infamæ, perindè atque Ministrum, subjiciunt? Extat hoc *Decretum* apud Dionysium Exiguum. *Can. 30. Decret. Innoc.*

82.

Can. 3. Concil. Gangr. anathematizat eum, qui servum, sub pietatis obtentu, à servitio Domini avellit.

Can. 4. Concil. Calced. eadem pœna ferit eos, qui religioso habitu, sinè consensu Dominorum, servos induunt.

S. LEO, queritur, promoveri ad ordines eos, qui libertatem à Dominis consequi non poterant. *Cap. 1. ejus Decret.* apud Dionysium Exiguum.

GELASIVS prohibet conferri Ordines servo, nisi Dominus ejus consentiat. *Cap. 14. ejus Decret.* apud Dionysium Exiguum.

83.

Can. 7. Concil. CALCED. Eos qui semel ordinati sunt . . . statuimus, nec ad militarem expeditionem posse venire: qui autem hæc audent, & non poenitentia ducti, ad id revertuntur, quod propter Deum prius elegerant, anathematizari.

Si agitur in Can. Apost. de officio quod sanguinis humani effusionem non importat, nihil hic dicitur, quod non sit in *Can. 81.* sed si officium illud sanguinem effundere cogat, *Canon. 30. Decret. Innoc.* apud Dionysium Exiguum huic similis est: nam inter impedimenta ordinum, gestationem armorum post Baptisma, numerat.

84.

Nihil simile huic Canoni LXXXIV. inventum in Canonibus Quinque Priorum Sæculorum. Desumptum videtur ex variis Scripturæ locis, sed potissimum ex *Lib. Regum*, ubi legitur: *Qui non obedierit Principi, morte moriatur*. Citatur hic locus, *Cap. 2. de Majorit. & Obed.* non indicato *Cap.* hujus *Lib. Gonzalez* putat, sensum illorum deduci posse ex *REGUM Cap. XIV.*

85.

In Canonibus V. Priorum Sæculorum plures sunt Librorum Sacrorum Catalogi, quorum vetustior est, in *Can. 59. aut 60. Concil. Laod.* in hæc verba:

Hi sunt Libri, quos legi oportet. Ex VETERI TESTAMENTO, *Genesis*; *Exodus*, id est exitus ex Aegypto; *Leviticum*; *Numeri*; *Deuteronomium*; *Jesu Nave*; *Judices*; *Ruth*; *Esther*; *Regum* Primus, Secundus, Tertius, Quartus; *Paralipomenon* Primus & Secundus; *Esdræ* Primus & Secundus; *Liber Psalmorum CL.*; *Proverbia Salomonis*; *Ecclesiastes*; *Cantica Canticorum*; *Job*; *Duodecim Prophetæ*, *Isaias*; *Jeremias*; *Baruch*; *Lamentationes & Epistolæ*; *Ezechiel*; *Daniel*. NOVI autem TESTAMENTI hi: *Evangelia* Quatuor; *Secundum Mattheum*; *Secundum Marcum*; *Secundum Lucam*; *Secundum Joannem*; *Actus Apostolorum*; *Epistolæ Catholice* Septem; *Jacobi* Una; *Petri Dux*; *Joannis* Tres; *Jude* Una; *Epistolæ Pauli*, *Quatuordecim*; *ad Romanos*, Una; *ad Corinthios*, *Dux*; *ad Galatas*, Una, *ad Ephesios*, Una; *Tom. I.*

LXXXI.

[Diximus non oportere Episcopum vel Presbyterum se ipsum ad publicas administrationes demittere, sed in Ecclesiasticis negotiis versari: vel ergò ita non facere persuadeatur, vel deponatur: nemo enim potest duobus Dominis servire, secundum Domini præceptum.]

Hic Canon videtur esse consecutio *Can. 6.* Nam, si Episcopus, Presbyter, negotia sæcularia suscipere non debet, oportet ut licitum non sit Episcopo &c. se publicis administrationibus implicare, quæ præcipuum inter sæcularia negotia gradum obtinent.

Sed quemadmodum in collatione *6. supra*, observavimus, circa negotia privatorum excipi Casum necessitatis, vel caritatis, à Synodo *Calced.* ita hic eadem exceptio necessaria est, eò magis, quod publica utilitas privatorum commodis anteponeada est.

LXXXII.

[Servos in Clerum provehi sinè venia Dominorum, non permitimus, ad possessorum molestiam, domorum enim everisionem illud efficit. Si quando autem etiam servus dignus visus sit, qui ad gradum eligatur, qualis noster quoque Onesimus visus est, & Domini concesserint, ac liberaverint, & adibus emiserint, fiat.]

LXXXIII.

[Episcopus vel Presbyter vel Diaconus exercitui vacans, & utraque obtinere volens, Romanum scilicet Magistratum, & Sacerdotalem administrationem, deponatur: quæ sunt enim Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo.]

Zonaras & Balsamon putant ibi agi tantum de Procuratoris officio, vel similibus, quæ sinè armis exercentur. Hic Canon nullius erat authoritatis antequam Imperatores Christiani fierent: Neque enim Pagani Imperatores dignitates conferre Ministris Religionis, quam insectabantur, voluissent, nec eas suscipere Ministri. Primus autem Imperator Christianus *Constantinus* imperium auspicatus est, an. 306.

LXXXIV.

[Quisquis Regem vel Principem, præter jus, contumeliâ adfecerit, poenas luat; & si sit quidem Clericus, deponatur; si verò Laicus segregetur.]

LXXXV.

[Sint nobis omnibus Clericis & Laicis Libri venerandi & Sancti, VETERIS quidem TESTAMENTI, *Mosis* Quinque, *Genesis*, *Exodus*, *Leviticus*, *Numeri*, *Deuteronomium*, *Jesu filii Nave*, Unus; *Judicum*, Unus; *Ruth*, Unus; *Regnorum*, Quatuor; *Paralipomenorum*, id est, derelictorum Libri; *Dierum*, Duo; *Esdræ*, Duo; *Esther*, Unus; *Machabeorum*, Tres; *Job*, Unus; *Psalterii*, Unus; *Salomonis*, Tres; *Proverbia*; *Ecclesiastes*; *Cantica Canticorum*: *Prophetarum* *Duodecim*, *Esaiæ*, Unus; *Jeremie*, Unus; *Ezechielis*, Unus; *Danielis*, Unus: Extrinsecus autem à vobis intelligatur debere adolescentes vestros discere *Sapientiam* eruditissimi *Sirach*. Nostra autem, id est, NOVI TESTA-

E

TESTA-

CANONES V. PRIORUM SÆCULORUM.

Una; ad *Philippenses*, Una; ad *Colossenses*, Una; ad *Theſſalonicenſes*, Duæ; ad *Hebræos*, Una; ad *Timotheum*, Duæ; ad *Titum*, Una; ad *Philemonem*, Una.

Conferendo hos Canones minor Librorum numerus in *Laod.* apparet, quàm in Can. Apost. cum Libri omnes, qui commemorantur in *Laod.* reperiantur in Can. Apost. & præter eos, Libri *Machabæorum*, & *Sapientia Sirach*, qui absunt à *Laod.*

Duos alios habemus Canones Ecclesiæ Orientalis, qui continent enumerationem Librorum Sacrorum. Extant illi apud *BEVEREGIUM Tomo II. p. 178. 179. 180. Part. I.* Uterque Carminibus constat. Prior est *S. Greg. Nysseni*: Alter *Amphilochii*. In utroque iidem Libri referuntur, ac in *Laod.* præter Librum *Esther*. Canon *Amphilochii* Apocalypsim commemorat, quam plerisque videri supposititiam aserit. Iisdem temporibus Ecclesiæ Latina suppeditat duos ejusdem conditionis Catalogos. Alter est *Innoc. I.* nempe C. 27. in Collectione ejus *Decret.* per *Dionysium Exiguum*: Alter è Synodo *Carthaginensi* desumptus est, An. 419. habita 24. in *Codice Ecclesiæ Africanæ*. In utroque iidem continentur Libri, ac in Can. Apost. sed duplex tantum numeratur *Machabæorum* Liber. His præterea adjiciuntur *Tobias*, *Judith*, *Apocalypsis*: Quinque Libri tribuuntur *Salomoni*, quia illi adscribuntur *Sapientia* & *Ecclesiastici* Liber.

In Catalogo *Innoc. I.* prout est in *Codice Ecclesiæ Romanæ*, numerantur decem & septem Libri *Prophetarum*. Sed vel inconsulto septemdecim, pro sexdecim, scripti sunt; vel author illius Codicis *Baruch* à *Jeremia* discrevit.

In *Cod. Ecclesiæ Africanæ*, prout apud *Beveregium* legitur, omittuntur *Machabæorum* Libri.

Solvuntur OBJECTIONES quadam adversus Consilium hujus COLLATIONIS.

I. OBJICI potest. Magna est equidem affinitas inter Canones Apostolorum, & Canones V. Priorum Sæculorum, cum quibus collati sunt; sed non leves adverti possunt differentia, etsi eorum similitudo suadet, illos ab his desumptos fuisse. Quoniam illos supposititios esse constat, ut sufficienter probatum fuit; ceteri verò procul dubio sinceri sunt ac genuini. Differentia annotata suadere etiam videntur, illos à Canonibus V. Priorum Sæculorum excerptos non fuisse.

Huic Objectioni facile occurritur. Scilicet, cum Canones Apostolorum illis suppositos fuisse certissimum sit, ut superius probatum fuit, eorum parens est fraudulentus falsarius, ejusque perversitas legitimum suppeditat argumentum, ad credendum, illas differentias ad tegendam fraudem, fuisse affectatas. Quod eo probabilius est, quòd hinc Evangelium nos doceat, prudentiores esse filios sæculi, filii lucis, hinc verò prudentia jubebat vitandam esse perfectam consonantiam, ne suppositio detegeretur.

II. Objici potest. Inter Canones V. Priorum Sæculorum, multi sunt qui publicam penitentiam definiant, ejusque exercitationes, gradus tempora, pro variis scelerum generibus observanda; quænam sint illa scelera, & qua ratione penitentes absolvi debeant. Porro, licet sint 85. Canones Apost. nullus de publicâ penitentia, rebusque ad eam spectantibus, agit: non ergo ex Canonibus V. Priorum Sæculorum confecti sunt; sed antiquiores sunt illis Canonibus, qui de penitentia publicâ loqui cœpere, scilicet *Neocesariensis* & *Ancyranis*.

Respondemus 10. Canonem 12. Apostol. de penitentia publicâ loqui. Nam protelatio excommunicationis ejus, qui jam segregatus, novum facinus admittit Excommunicatione dignum, nihil aliud est

CANONES APOSTOLORUM.

TESTAMENTI Evangelia Quatuor, *Matthæi*, *Marcii*, *Luca*, *Johannis*; *Pauli Epistole* Quatuordecim; *Petri Epistole* Duæ; *Joannis*, Tres; *Jacobi*, Una; *Clementis*. Epistola Duæ; & Constitutiones nobis Episcopis per me *Clementem* in octo Libris editæ, quæ non sunt omnibus divulgandæ, propter ea quæ sunt in eis Mystica, & Actus nostri Apostolorum.]

In *Versione Haloandri*, quæ est ad calcem *Decreti*, antè hæc verba *Clementis Epistola*, sunt hæc, *Judæ una*.

Insignes falsitatis notas gerit hic Canon. In eo loquuntur Apostoli, *Actus nostri Apostolorum*; *CLEMENS* quoque loquitur, non solum his verbis: *per me Clementem*; sed & his, *nobis omnibus Clericis & Laicis*; Apostoli enim hoc modo loqui non poterant, cum eorum ætate nondum percubisset divisio Ecclesiæ in Clericos & Laicos; *CLEMENS* etiam loquitur in his verbis: *nostra autem*. Apostoli enim conjunctim spectati hoc modo loqui non poterant, plures quippe defuncti erant, cum *Joannes Evangelium* suum scripsit, atque ubi à se invicem discesserunt, nunquam simul convenire: Discessio verò illa nondum scriptis pluribus *Novi Testamenti* Libris facta est.

Inter Scripturas *Canonicas* numerantur *Constitutiones Apostolorum*: opus dubio procul Apostolis indignum, & nomine Libri Apostolici. Atque illud præmittitur *Actis Apostolorum*, quæ semper pro *Canonicis* habita sunt.

quàm penitentia publicæ prorogatio: quia sola delicta publica per Excommunicationem coercerentur, & Excommunicatio, quæ protendi potest, alia non est, quàm Excommunicatio minor, penitentia publicæ annexa; alia quippe est majoris naturæ, sic comparata, ut absolvere necessarium sit excommunicatum statim atque satisfecit, vel satisfacere offerens, sinceritatis suæ notas probabiles præbet. Canon 62. etiam de penitentia publicâ potest intelligi, qui jubet Clericum, idè depositum, quia Clericatum negavit, hominum metu, ut Laicum haberi, penitentia tempore, cui subijci Clericos, docet.

Respondemus 20. quòd, etiamsi inter Canones Apostol. nullus ad penitentiam publicam spectaret, idè non conficeretur eos à Canonibus V. Priorum Sæculorum non fuisse desumptos. Valida fortè rationes falsarium impulere, ut eos omitteret, qui de penitentia agunt. Fortè, in Diœcesi vel Provinciâ ubi degebat, erat quadam Collectio Canonum Penitentialium illi similis, quæ refertur in Synodo *Eliberitanâ*, cujus 8. Canones penitentiam publicam spectant; ita ut Collectio Penitentialis esse videantur.

Fortè etiam, omisit Canones de Penitentia Publicâ agentes, quia Sæculo V. quo prodit hoc opus, illorum præcipui & plures exoleverant; quia pariter exoleverat *Idolatriæ* crimen, cujus penitentiam definebant.

SECTIO III.

Canones Apostolorum REGULARUM GALLICANARUM æquitatem probantes.

Quod hic annectimus de utilitate Canonum Apostolorum ad probandam æquitatem Regularum Gallicanarum, pars est fructus, quem ex labore nostro speravimus.

Prima nostrarum Regularum est, Episcopos posse, in Synodis Provincialibus disceptare quæstiones circa fidem aut mores in sua Provincia emergentes, & cæteras dirimere controversias ibidem ortas. Illa autem confirmatur per *Can. 36.* prout ad calcem *Decreti GRATIANI* referuntur; vel *30.* prout sunt in *Collectiõne Dionysii Exigui*, qui jubet Synodum Provinciale[m] bis quotannis cogi, ad discutendas difficultates circa dogmata, aliasque occurrentes quæstiones. *Bis in anno Episcoporum Synodus celebrator, ac pietatis inter se dogmata in disquisitionem vocantur, nec non incidenter contradicções dirimuntur.* Verba HALOANDRI retuli, ad calcem *Decreti* relata. Idem sensus est apud Dionysium Exiguum, sed aliis verbis declaratur: *Bis in anno Episcoporum Concilia celebrantur, ut inter se invicem pietatis dogmata explorent, & emergentes Ecclesiasticas contentiones amoveant.*

Secunda Sententia Gallicana est, approbationem translationis Episcoporum non pertinere ad Summum Pontificem, ex Institutione divinã, sed ex Ecclesiasticã duntaxat, quæ tandiũ perseverare debet quamdiũ Ecclesiæ utilitas illud requiret. Hæc autem Sententia confirmatur per *Canonem 13.* apud *Gratianum*. Apud Dionysium Exiguum *14.* qui, postquam prohibuit Episcopos ab unã ad aliam Sedem transire, casum excipit, quo major speratur utilitas in nova Sede; hocque supposito, requirit Episcopum non proprio consilio transire, sed multorum Episcoporum iudicio, & maxima Exhortatione. *Episcopo, qui suam Ecclesiam dereliquerit, alteri insilire nefas esto, licet à plurimis ad id compellatur, nisi rationabilis aliqua causa subsit, quæ hoc ipsum facere vi adigat; nempe quod plus lucri & utilitatis his, qui illic constituti sunt verbo pietatis conferre possit. Neque tamen hoc à se ipso, sed multorum Episcoporum iudicio, & exhortatione maximã, (Versio HALOANDRI.)*

Tertia est Sententia, Ecclesias Majores, ac præcipuè Nationales, posse sibi jura & disciplinam constituere, quam Nationis moribus conducere duxerint. Hæc Regula confirmatur per omnes Canones ex quibus colligitur Ecclesiam, cui hæc collectio fuit accommodata, in pluribus Capitibus disciplinã singularem usam fuisse. Nam *1.* ille pro Bigamo non reputabatur, qui duas antè Baptismum (*C. 16.*) uxores duxerat, vel unam antè Baptismum aliam post Baptismum, acceperat. Licet uterque pro Bigamo habeatur in Ecclesia Romana. *Innocent. I. Epist. II. C. 3.*

2. Nuptias interdixit omnibus præter Lectores, & Cantores, Clericis, *Can. 25.* In cæteris Ecclesiis Subdiaconi & alii inferiores Clerici uxores ducere poterant, in quibusdam jus illud habebat ipse Diaconus, qui, antequam Ordines susciperet, adversus Legem Calibatus fuerat protestatus, *Can. 10. Ancyr.*

3. Duo Episcopi poterant consecrare Episcopum; *C. 1º.* in cæteris tres saltem requirebantur, *Can. 4. Nicæn. Can. 20. Arelat. anni 314. C. 1. Codicis Ecclesiæ Africanæ.*

4. Reprobatur Baptismus Hæreticorum, ideò tantum, quia erant Hæretici, *Can. 46. 47.* qui in reliquis Ecclesiis admittebatur, modo collatus fuisset in nomine trium personarum, Patris, Filii, & Spiritus Sancti, *Can. 8. Conc. Arelat. an. 314. Can. 19. Nicæn. Can. 1.* constant.

Deniquè, possumus etiam confirmare Sententiam, quæ fert, Reges ab Ecclesia non pendere circa temporalia, per *Canones 81. & 82.* qui docent, administrationem publicam & Magistratus Romanos, Dignitatibus Ecclesiasticis esse insociabiles.

Tom. I.

TITULUS XIV.

REGULÆ circa CONCILIA.

DE CANONIBUS locuturi, de CONCILIIS prius agimus; tum, quia à Conciliis vulgò constituuntur Canones; tum, quia à Conciliorum autoritate & distinctione, Canonum autoritas, præcipuaque inter illos discrimina defumuntur; Concilia autem considerari possunt, vel in genere, vel in specie.

Regulæ circa Concilia in genere.

Sunt Octo, quæ spectant ad Concilia in genere; Conciliorum Nomen, Natura, Finis, Divisio, Interpretatio, Dispensatio, Modi, quibus ligent & in illa delinquatur, Pœnæ, quibus in illa delinquentes, plectuntur. Hinc Octo circa ista:

§. I.

Quid sciendum circa Conciliorum NOMEN.

REGULA UNICA.

Non alia scienda sunt circa Conciliorum Nomen, quam quæ sequuntur*.

1. Concilii Nomen accipi pro Episcoporum Congregatione.

2. Hanc Episcoporum Congregationem variis aliis per se donari nominibus, quæ Concilii sunt Synonyma; qualia sunt ista, *Cætus, Synodus, Conventus, Concio, Ecclesia,* prout Concionem significat, *Senatus, Comitia,* aliave, si quæ sint, similia.

3. In *Corpore Juris Canonici* Episcoporum Congregationes communiter vocari *Concilium,* vel *Synodus,* sed frequentius *Concilium.*

4. *Synodi* nomen dari, non solum Episcoporum Congregationi, sed & convocato sub Episcopo, Presbyterorum Diœcesis suæ cœtui. *C. 11. 16. Dist. XVIII. C. 25. de Accus. C. 2. Sess. XXIIV. de Reform.*

§. II.

Quæ sit Conciliorum NATURA.

REGULA.

In eo sita est Conciliorum *Natura,* quòd sint Episcoporum Congregatio à Superiore Ecclesiastico legitime facta, ad Spirituales Res tractandas.

Regulæ veritas patet ex eò, quod contineat id omne, in quo Concilio cum aliis Cœtibus, tum Ecclesiasticis, tum Civilibus convenit, & in quo ab illis differt.

Convenit enim cum aliis Cœtibus in eo, quòd sit Congregatio à Superiore legitime facta; id siquidem esse debeant cæteri Cætus, ut sint legitimi.

Differt verò ab aliis Cœtibus, vel ratione *Personarum,* quæ convocantur, si enim qui convocantur non sunt Episcopi, Congregatio, quæ sit, non est Concilium. Hinc, Synodus Diœcesana, Capitula, tam Sæcularia, quam Regularia, non sunt Concilium, eo sensu, quo hic sumimus; vel ratione *Convocantis;* si enim Episcopi à Superiore Ecclesiastico non convocentur, sed à Principe, eorum, juxta Canonistas, Congregatio non est Concilium. Hinc, quoties Episcopi convocantur, ad Generalia Regni alicujus Comitia, similiave, à Principe, aliave ejus vices gerente, hujusmodi Congregatio est potius Cætus Civilis, quam Concilium; non tantum ob rerum, de quibus ibi agitur, quæque ut plurimum Temporales sunt, sed etiam, ob personæ convocantis, quæ Sæcularis est: qualitatem: vel ratione *rerum tractandarum,* quæ, ut præcipuos.

F 2

Ani-

* *Synodus C. I. Dist. XV.* ad Conciliorum nomen spectat.